

Traktamente

Bilersättning

EU-resor

ISSN 1651-6885
ISBN 91-85050-64-4

Riksdagstryckeriet, Stockholm, 2005

Till riksdagsstyrelsen

Riksdagsstyrelsen beslutade den 15 juni 2005 att tillsätta en utredare att se över riksdagsledamöternas traktamentsregler m.m. Samma dag förordnades f.d. riksdagsdirektören Gunnar Grenfors som utredare för detta uppdrag.

Skattedirektören i Skatteverket Björne Sjökvist och enhetschefen i riksdagsförvaltningen Annalena Hanell Carpelan har varit sakkunniga biträden.

Sekreterare har varit kammarrättsassessorn Ann Cathrine Bergman (avsnitten 3 och 4) och hovrättsassessorn Helén Törnqvist (avsnitten 5 och 6). Byrådirektören i riksdagsförvaltningen Anna Söderbärj har bistått utredningen.

Jag får härmed överlämna betänkandet med mina förslag. Uppdraget är med detta slutfört.

Stockholm den 7 december 2005

Gunnar Grenfors

/Ann Cathrine Bergman

Helén Törnqvist

Innehållsförteckning

Sammanfattning	7
Traktamente	7
Ersättning för resa med eget fordon	8
EU-resor	8
1 Lagtext	9
1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter	9
1.2 Förslag till lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483).....	14
1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen.....	15
1.4 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	16
2 Inledning	18
3 Ett nytt ersättningssystem för flerdygnsförrättningar i Stockholm.....	19
3.1 Dagtraktamente	19
3.2 Ersättning för logi (nattractamente)	26
4 Förrättningsstillägg vid endagsresor	29
4.1 Nuvarande bestämmelser, m.m.	29
4.2 Förrättningsstillägg under år 2004	30
4.3 Överväganden och förslag.....	30
5 Ersättning för resa med eget fordon	32
5.1 Nuvarande bestämmelser	32
5.2 Bilersättningen i andra myndigheter	34
5.3 Riksdagsledamöters bilersättning.....	35
5.4 Överväganden och förslag.....	35
6 EU-resor	37
6.1 Nuvarande bestämmelser	37
6.2 Engelska och tyska parlamentarikers EU-resor.....	39
6.3 Överväganden och förslag.....	39
7 Konsekvenser av förslagen	43
7.1 Allmänt.....	43
7.2 Kostnadseffekter	44
8 Författningskommentar	45
8.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter.....	45
8.2 Förslag till lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483).....	47
8.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen.....	47
8.4 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	48
<u>Bilaga</u>	
Utredningsdirektiv	49

Sammanfattning

I betänkandet behandlas tre olika frågor som rör riksdagens ledamöter

- traktamenten med betoning på vistelse i Stockholm,
- tjänsteresor med eget fordon, och
- ersättning för resor som rör Europeiska unionen.

Traktamente

Ledamöter som är bosatta mer än fem mil från förrättningsorten har för närvarande 330 kr per dag i traktamente vid förrättning i samband med övernattnings. För halv dag betalas hälften. Av helt traktamente är 200 kr skattefritt. Det beloppet minskas, vilket blir aktuellt vid förrättningar i Stockholm, till 140 kr efter tre månader och till 100 kr efter två år. Den skattepliktiga delen ökar i motsvarande grad så att bruttobeloppet 330 kr per dag blir oförändrat. För endagsförrättningar betalas 140 kr i skattepliktig ersättning. Samtliga ersättningar reduceras om ledamoten blivit bjuden på måltid.

Ersättning för natt betalas i princip med den faktiska kostnaden för övernattnings, i allmänhet hotellrum. Vid vistelse i Stockholm finns särskilda regler om logiersättning, dvs. ersättning för hyreskostnader. Det högsta ersättningsbeloppet är 4 400 kr. Om hyreskostnaden överstiger detta belopp kan det överskjutande beloppet dras av i inkomstdeklarationen. Fler än hälften av de ersättningsberättigade ledamöterna har logikostnader som överstiger maximumbeloppet.

Jag föreslår ett nytt system för stockholmsförrättningar. Det svarar bättre mot ledamöternas reella kostnader och innebär en omfördelning mellan den för höga dagersättningen och den för låga ersättningen för natt. En ny traktamentsform för flerdygnsförrättning benämnd *stockholmstraktamente* införs. Traktamentet skall vara 100 kr per dag och skattefritt. Beloppet reduceras inte för halv dag, fria måltider eller då förrättningen överstiger tre månader.

Logiersättningen i Stockholm avskaffas för de ledamöter som har bostäder som riksdagen tillhandahåller. Hyran skall inte betalas utan riksdagen svarar för hela boendekostnaden. För de traktamentsberättigade ledamöter som har egna bostäder i Stockholm betalas som i dag logiersättning. Den bör höjas och bestämmas till högst 7 000 kr.

Traktamente (förrättningstillägg) vid endagsförrättning avskaffas.

Förslagen innebär avsevärda administrativa förenklingar samtidigt som de medför besparingar i riksdagens budget.

Ersättning för resa med eget fordon

I dag betalas ersättning för tjänsteresor med egen bil antingen med 30 kr per mil eller med 17 kr per mil. Beloppet 17 kr är skattefritt. Valet av nivå hänger samman med faktorer såsom tidsvinst, tungt bagage eller passagerare. Ledamoten avgör själv vilken nivå som är tillämplig.

Jag föreslår att en enhetlig nivå införs. Den skall utgå från det avdragsgilla schablonbeloppet som enligt inkomstskattelagen är skattefritt jämte ett skattepliktigt tillägg om 8 kr. Det innebär att nivån fr.o.m. år 2006, då det skattefria beloppet höjs från 17 till 18 kr per mil, blir 26 kr. Justeringar i reglerna för egen motorcykel och förmånsbil föreslås också.

EU-resor

Riksdagens ledamöter bör få större möjligheter att engagera sig i aktuella EU-frågor. De föreslås därför få mer resurser till resor för att skapa kontakter och på andra sätt delta i frågor som har anknytning till EU. Jag förordar tre olika åtgärder.

1. Varje ledamot skall under en valperiod få disponera 25 000 kr för att på eget initiativ göra resor inom EU, till ansökarländer och till länder som deltar i EES-samarbetet i syfte att främja det politiska arbetet.
2. Varje utskott skall tilldelas, utöver vad som gäller i dag, 100 000 kr per valperiod som resebidrag för att förbättra samarbetet med EU och dess medlemsstater.
3. Stödet till utrikesresor på uppdrag av en partigrupp skall ökas med 10 000 kr per mandat och valperiod, också i syfte att främja ledamöters individuella EU-resor.

Mina förslag går ut på att komplettera befintliga stödformer och undvika nya administrativa konstruktioner.

1 Lagtext

Jag har följande förslag till lagtext.

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

dels att 4 kap. 2 § skall ha följande lydelse,

dels att 5 kap. 1 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas nio nya paragrafer, 5 kap. 2–10 §§ av följande lydelse,

dels att det i lagen, 5 kap., skall införas mellanrubriker närmast före paragraferna 1–10 av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

2 §¹

En ledamot har rätt till ersättning för kostnader för tjänsteresor med belopp motsvarande den faktiska kostnaden. Kostnader för tjänsteresa med egen bil ersätts med de belopp som *gäller för tjänstemän inom riksdagsförvaltningen*.

En ledamot har rätt till ersättning för kostnader för tjänsteresor med belopp motsvarande den faktiska kostnaden. Kostnader för tjänsteresa med egen bil, *förmånsbil eller motorcykel* ersätts med de belopp som riksdagsförvaltningen *bestämmer*.

5 kap.

Rätt till traktamente

1 §²

(nuv. 1 § första stycket)

En ledamot har rätt till traktamente enligt *andra-sjätte styckena* om förutsättningarna för avdrag för ökade levnadskostnader är uppfyllda enligt 12 kap. 6 § inkomstskattelagen (1999:1229).

En ledamot har rätt till traktamente enligt 2–6 §§ om förutsättningarna för avdrag för ökade levnadskostnader är uppfyllda enligt 12 kap. 6 § och *6 a §* inkomstskattelagen (1999:1229).

Dagtraktamente vid flerdygnsförrättning

(nuv. 1 § andra och tredje stycket)³

Dagtraktamente vid flerdygnsförrättning i Sverige betalas för varje hel dag som tagits i anspråk för förrättningen med ett belopp som mot-

2 §

Dagtraktamente vid flerdygnsförrättning *på annan ort* i Sverige än *Stockholm* betalas för varje hel dag som tagits i anspråk för förrättningen

¹ Senaste lydelse 2001:543.

² Senaste lydelse 2001:543.

³ Senaste lydelse 2001:543.

Nuvarande lydelse

svarar en etthundratjugondel av prisbasbeloppet enligt lagen om allmän försäkring (1962:381) avrundat till närmaste tiotal kronor. Har förrättningen påbörjats kl. 12.00 eller senare avresedagen eller avslutats kl. 19.00 eller tidigare hemresedagen betalas halvt dagtraktamente.

Har ledamot som har rätt till dagtraktamente tillhandahållits kostförmån skall traktamentet reduceras med hänsyn härtill, såvida inte förmånen avser kost på allmänna transportmedel vid tjänsteresa och kosten obligatoriskt ingår i priset för transporten.

Föreslagen lydelse

med ett belopp som motsvarar en etthundratjugondel av prisbasbeloppet enligt lagen om allmän försäkring (1962:381) avrundat till närmaste tiotal kronor. Har förrättningen påbörjats kl. 12.00 eller senare avresedagen eller avslutats kl. 19.00 eller tidigare hemresedagen betalas halvt dagtraktamente.

Har ledamoten fått en fri måltid under en tjänsteresa skall dagtraktamentet minska med särskilt fastställt belopp, om inte måltiden obligatoriskt ingår i priset för transporten på allmänna transportmedel.

Stockholmstraktamente vid flerdygnsförrättning**3 §**

Ersättning vid flerdygnsförrättning i Stockholm (stockholmstraktamente) betalas för varje hel och halv dag som tagits i anspråk för förrättningen med ett belopp som motsvarar en trehundraottiondel av prisbasbeloppet enligt lagen om allmän försäkring (1962:381) avrundat till närmaste tiotal kronor. Stockholmstraktamente utbetalas inte för dag som berättigar till dagtraktamente enligt 2 §, utlandstraktamente enligt 6 § eller förrättningsstillägg enligt 7 §.

Stockholmstraktamentet skall inte reduceras om ledamoten fått en fri måltid under förrättningen.

Nattractamente

(nuv. 1 § fjärde stycket)⁴

Ersättning för logikostnad i Sverige (nattractamente) betalas med belopp motsvarande visad kostnad upp till ett högsta belopp *per månad* som riksdagsförvaltningen bestämmer. Vid särskild tjänsteförrättning i Sverige mer än fem mil från bostaden

4 §

Ersättning för logikostnad i Sverige (nattractamente) betalas med belopp motsvarande visad kostnad upp till ett högsta belopp som riksdagsförvaltningen bestämmer.

Någon ersättning för logi betalas dock inte

⁴ Senaste lydelse 2001:543.

Nuvarande lydelse

och Riksdagshuset betalas dock ersättning för faktisk logikostnad som föranleds av förrättningen.

Ersättning för sådan faktisk logikostnad betalas också vid konferens med utskott, delegation, kommitté eller liknande inom riksdagen samt vid konferens med partigrupp i riksdagen utan hinder av att förrättningen ägt rum inom fem mil från bostaden och Riksdagshuset.

(nuv. 1 § femte stycket)⁵

Den som inte har haft några utgifter för logi eller inte styrker logikostnader får ersättning för hel natt med hälften av maximibeloppet enligt 12 kap. 11 § inkomstskattelagen (1999:1229). Sådan ersättning betalas inte när resenären tillbringat natten på tåg, fartyg eller flygplan och inte heller då fri logi tillhandahållits av en myndighet, ett trafikföretag eller motsvarande.

Flerdygnsförrättning utomlands

(nuv. 1 § sjätte stycket)⁶

Vid flerdygnsförrättning utomlands betalas ersättning för ökade levnadskostnader enligt de villkor och med de belopp som gäller för tjänstemän inom riksdagsförvaltningen.

Förrättningsstillägg

(nuv. 2 §)⁷

En ledamot som uppfyller förutsättningarna i 1 § för rätt till traktement, utom såvitt avser kravet på

Föreslagen lydelse

1. om riksdagsförvaltningen tillhandahåller logi utan kostnad för ledamoten, eller

2. vid tjänsteförrättning som äger rum inom 50 km från Riksdagshuset om ersättning för logi betalas för annan bostad belägen inom denna 50 kilometersgräns.

Ersättning för faktisk logikostnad betalas vid konferens med utskott, delegation, kommitté eller liknande inom riksdagen samt vid konferens med partigrupp i riksdagen utan hinder av att förrättningen ägt rum inom 50 km från bostaden och Riksdagshuset.

5 §

Kan ledamoten inte visa vilka utgifter han eller hon har haft för logi betalas ersättning för hel natt med hälften av maximibeloppet enligt 12 kap. 11 § inkomstskattelagen (1999:1229). Sådan ersättning betalas inte när resenären tillbringat natten på tåg, fartyg eller flygplan och inte heller då fri logi tillhandahållits av en myndighet, ett trafikföretag eller motsvarande.

6 §

Vid flerdygnsförrättning utomlands betalas ersättning för ökade levnadskostnader enligt de villkor och med de belopp som gäller för tjänstemän inom riksdagsförvaltningen.

7 §

⁵ Senaste lydelse 2001:543.

⁶ Senaste lydelse 2001:543.

⁷ Senaste lydelse 2001:543.

Nuvarande lydelse

övernattning på förrättningsorten, har rätt till förrättningstillägg vid endagsförrättningar i Sverige mer än fem mil från bostaden, om förrättningen varar mer än fyra timmar. Förrättningstillägg betalas med ett belopp som motsvarar en tvåhundra-sjuttiofemtedel av prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring avrundat till närmaste tiotal kronor.

Har ledamot som har rätt till förrättningstillägg tillhandahållits kostförmån skall förrättningstillägget reduceras med hänsyn härtill, såvida inte förmånen avser kost på allmänna transportmedel vid tjänsteresa och kosten obligatoriskt ingår i priset för transporten.

Föreslagen lydelse

Vid endagsförrättning utomlands som varar mer än fyra timmar betalas ersättning för ökade levnadskostnader enligt de villkor och med de belopp som gäller för arbetstagare hos riksdagen.

Ersättning för logikostnad i vissa fall(nuv. 3 §)⁸

Om en ersättare som inte kan beredas bostad i riksdagens hus, har högre logikostnader än det högsta belopp *per månad* som betalas enligt 1 § tredje stycket får riksdagsförvaltningen, om det finns särskilda skäl, betala högre ersättning.

8 §

Om en ersättare, som inte *har kunnat få* bostad i riksdagens hus, har högre logikostnader än det högsta belopp som betalas enligt 4 § första stycket får riksdagsförvaltningen, om det finns särskilda skäl, betala högre ersättning.

Ersättning för logikostnad vid ledighet(nuv. 4 §)⁹

Efter ledighet i mer än nittio dagar i följd betalas inte någon ersättning för logikostnad om det inte finns särskilda skäl.

9 §

Efter ledighet i mer än nittio dagar i följd betalas inte någon ersättning för logikostnad om det inte finns särskilda skäl.

⁸ Senaste lydelse 2000:432.⁹ Senaste lydelse 1996:296.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ersättning för bostad på folkbokföringsorten i vissa fall

(nuv. 5 §)¹⁰

Om det finns synnerliga skäl får riksdagsförvaltningen, efter ansökan av ledamot, betala ersättning för kostnad som är förenad med den bostad där ledamoten är folkbokförd men där natraktamente inte betalas för denna eller någon annan egen bostad. Ersättningen får inte överstiga det högsta belopp *per månad* som betalas enligt 1 § tredje stycket.

10 §

Om det finns synnerliga skäl får riksdagsförvaltningen, efter ansökan av ledamot, betala ersättning för kostnad som är förenad med den bostad där ledamoten är folkbokförd men där natraktamente inte betalas för denna eller någon annan egen bostad. Ersättningen får inte överstiga det högsta belopp som betalas enligt 4 § första stycket.

Denna lag träder i kraft den...

¹⁰ Senaste lydelse 2000:432.

1.2 Förslag till lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 19 § skattebetalningslagen (1997:483) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

19 §¹¹

Från ersättning för ökade levnads-kostnader som lämnas vid sådan tjänsteresa som avses i 12 kap. 6 § inkomstskattelagen (1999:1229) skall skatteavdrag göras endast till den del ersättningen överstiger de schablonbelopp som anges i 12 kap. 10–15, 17 och 21 §§ inkomstskattelagen eller, när det gäller kostnad för logi, den faktiska utgiften.

Från ersättning för ökade levnads-kostnader som lämnas vid sådan tjänsteresa som avses i 12 kap. 6 § inkomstskattelagen (1999:1229) skall skatteavdrag göras endast till den del ersättningen överstiger de schablonbelopp som anges i 12 kap. 6 a, 10–15, 17 och 21 §§ inkomstskattelagen eller, när det gäller kostnad för logi, den faktiska utgiften.

Denna lag träder i kraft den...

¹¹ Senaste lydelse 1999:1300.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen

Härigenom föreskrivs att 14–16 §§ om lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §¹²

Stöd till kostnader för riksdagsledamöternas utrikes resor lämnas för deltagande i internationella konferenser utomlands och andra utrikes resor. Partigrupperna skall årligen till riksdagsförvaltningen lämna redovisning för hur det utbetalda resestödet har använts under föregående budgetår.

Stödet beräknas på grundval av ett belopp uppgående till 5 000 kronor per år.

Stöd till resekostnader för riksdagsledamöternas deltagande i samarbetet inom Europeiska unionen lämnas till partigrupperna med 2 500 kr per år för en ledamot som tillhör partigruppen.

15 §

- Stödet lämnas*
- a) *för en partigrupp som består av högst 20 ledamöter med ett belopp för varje mandat som har tillfallit partiet vid det senaste riksdagsvalet, samt*
 - b) *för övriga partigrupper med ett belopp för varje mandat för de första 20 mandaten och ett halvt belopp för varje ytterligare mandat som har tillfallit partiet vid det senaste riksdagsvalet.*

Stöd till kostnader för riksdagsledamöternas resor lämnas för deltagande i internationella konferenser utomlands och andra utrikesresor. Stödet lämnas till varje partigrupp med 5 000 kr per år för de första 20 mandaten som har tillfallit partiet i det senaste valet till riksdagen och med 2 500 kr per år för varje ytterligare mandat som tillfallit partiet i valet.

16 §

En partigrupp får inte bevilja en ledamot större stöd till kostnader för en utrikesresa än vad en tjänsteman i riksdagen skulle ha erhållit för att i tjänsten delta i en motsvarande resa.

Partigrupperna skall varje år till riksdagsförvaltningen redovisa hur utbetalade resestöd har använts under det föregående budgetåret.

Denna lag träder i kraft den...

¹² Senaste lydelse 2000:436.

1.4 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen om inkomstskatt (1999:1229)

dels att 12 kap. 17 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 12 kap. 6 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

6 a §

När en riksdagsledamot befinner sig på tjänsteresa i Stockholm som ett led i utövandet av sitt uppdrag gäller inte bestämmelserna i 14, 16, 18–22 §§. I stället skall avdrag för ökade levnadskostnader göras enligt följande.

Om riksdagsledamoten fått ersättning för ökade utgifter för måltider och diverse småutgifter (stockholmstraktamente) för en tjänsteresa till Stockholm, skall avdrag göras med 50 procent av ett maximibelopp för varje hel och för varje halv dag som tagits i anspråk för resan. Detta gäller oavsett om den sammanlagda utgiftsökningen under samtliga tjänsteresor till Stockholm under beskattningsåret varit större än det sammanlagda avdraget beräknat enligt vad nu sagts och oavsett om arbetet varit förlagt till Stockholm under längre tid än tre månader i en följd.

Om riksdagsledamoten inte fått stockholmstraktamente skall avdrag inte göras för ökade levnadskostnader i Stockholm.

12 kap.

17 §

Avdrag för ökade levnadskostnader enligt 6–16 §§ skall minskas med värdet av kostförmåner som den skattskyldige fått. Detta gäller dock inte sådana kostförmåner på allmänna transportmedel som enligt 11 kap. 2 § inte skall tas upp.

Avdrag för ökade levnadskostnader enligt 6, 7–16 §§ skall minskas med värdet av kostförmåner som den skattskyldige fått. Detta gäller dock inte sådana kostförmåner på allmänna transportmedel som enligt 11 kap. 2 § inte skall tas upp.

Avdrag för ökade utgifter för måltider och småutgifter enligt 6 a §

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

skall inte minskas med värdet av kostförmåner som den skattskyldige fått.

Denna lag träder i kraft den...

2 Inledning

Mitt uppdrag har enligt direktiven 230-4027-04/05 varit att se över reglerna för riksdagsledamöternas inrikes tjänsteresor med tonvikt på deras vistelser i Stockholm och när de använder eget fordon i samband med tjänsteresan. Vidare har jag haft till uppgift att ge förslag till system och regelverk för enskilda ledamöters tjänsteresor inom EU. Min utgångspunkt för arbetet har varit att skapa enkla och lättadministrerade regler, (se bilaga).

Jag har under utredningen låtit genomföra två enkäter. I en enkät tillfrågades ett antal statliga myndigheter om gällande regler för traktamenten och bilersättning. Den andra enkäten skickades till ett 40-tal riksdagsledamöter. Här undersöktes bl.a. ledamotens resemonster till Stockholm, vid hur många tillfällen ledamoten var på tjänsteresor inom landet respektive utomlands, vilka merkostnader ledamoten har när han eller hon vistas i Stockholm, antalet bjudmåltider samt nyttjandet av egen bil vid tjänsteresor.

Under utredningens gång har lämnats lägesrapporter till riksdagsstyrelsen och ledamotsnära rådet.

3 Ett nytt ersättningssystem för flerdygnsförrättningar i Stockholm

Förslaget i korthet

En särskild ersättning, benämnd stockholmstraktamente, skall betalas ut vid förrättningar i Stockholm som är förenade med övernattning. Stockholmstraktamentet ersätter det nuvarande dagtraktamentet. Stockholmstraktamentet bestäms till 100 kr och betalas för varje hel och halv dag som tas i anspråk under förrättningen. Beloppet, som blir skattefritt, skall inte reduceras om ledamoten erhållit kostnadsfri måltid. Vid inkomsttaxeringen skall avdrag inte kunna medges med högre belopp än som motsvarar den utbetalda ersättningen, dvs. 100 kr. Vidare skall avdrag endast kunna medges i sådant fall då ersättning faktiskt utbetalats.

För tjänsteresa som är förenad med övernattning på annan ort i Sverige än Stockholm eller utomlands skall nuvarande regler om dagtraktamente och utlandstraktamente bestå. Stockholmstraktamente betalas inte ut för dag som berättigar till helt eller halvt dagtraktamente eller till helt eller halvt utlandstraktamente.

Riksdagen svarar fullt ut för kostnaderna för övernattningsbostäder som ingår i det egna bostadsbeståndet. Den enskilda ledamoten kommer därför inte att debiteras för någon hyra. För övernattningsbostäder som inte ingår i riksdagens bostadsbestånd skall ersättning för logi utbetalas på samma sätt som i dag. Den maximala ersättningen bör löpande anpassas till den aktuella hyresnivån och inledningsvis höjas till 7 000 kr per månad.

3.1 Dagtraktamente

3.1.1 Nuvarande bestämmelser

Allmänt

I lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter, ersättningslagen, finns bestämmelser om bl.a. traktamente¹³. Med traktamente avses ersättning som riksdagen, vid sidan av arvode, utger för att täcka ledamotens ökade levnadskostnader (merkostnader) under en tjänsteresa utanför den vanliga verksamhetsorten som är förenad med övernattning. Med tjänsteresa menas en resa som en ledamot gör som ett led i utövandet av sitt uppdrag som riksdagsledamot. Ledamotens bostad på hemorten betraktas därvid som tjänsteställe.

¹³ Traktamente är en skattepliktig ersättning. När begreppet skattefritt traktamente används i det följande avses de högsta belopp en arbetsgivare kan betala ut utan att göra avdrag för preliminär skatt och betala arbetsgivaravgifter. Dessa belopp motsvarar de avdragsgilla schablonbeloppen som finns angivna i inkomstskattelagen.

Enligt 5 kap. 1 § första stycket ersättningslagen har riksdagsledamöterna rätt till traktamente om förutsättningarna för avdrag för ökade levnadskostnader är uppfyllda enligt 12 kap. 6 § inkomstskattelagen (1999:1229), IL.

Avdrag för ökade levnadskostnader (för ledamöterna aktuella skatteregler)

Vid en resa i arbetet som varit förenad med övernattning utanför den vanliga verksamhetsorten medges avdrag enligt 12 kap. 6–17 §§ IL för den ökning av levnadskostnaderna i form av utgifter för logi, merkostnad för måltider och diverse småutgifter som uppkommit under resan. En grundläggande förutsättning för avdrag är således att resan varit förenad med övernattning utanför den vanliga verksamhetsorten (12 kap. 6 §). Detta innebär att avdrag inte medges vid endagsförrättningar.

De kostnader som uppkommit på grund av tjänsteresan jämförs schablonmässigt med motsvarande kostnader om tjänsteresan inte företagits utan arbetet hade utförts på den vanliga verksamhetsorten. Skillnaden mellan dessa kostnader utgör den ökning av levnadskostnaderna för vilken avdrag medges. Den vanliga verksamhetsorten definieras som ett område inom ett avstånd av 50 km från den skattskyldiges tjänsteställe (12 kap. 7 § IL). Tjänsteställe är den plats där en arbetstagare fullgör huvuddelen av sitt arbete. Begreppet den vanliga verksamhetsorten används således för att ange en gräns som avgör när en avdragsgill fördyring kan bedömas uppkomma under en tjänsteresa. För riksdagsledamöternas del betraktas bostaden på hemorten som tjänsteställe (12 kap. 8 § tredje stycket IL, 4 kap. 1 § ersättningslagen).

Grunderna för beräkning av avdraget för en tjänsteresa i Sverige innebär i huvudsak följande.

Avdraget beräknas för hel eller halv dag. Påbörjas resan före kl. 12.00 avresedagen eller avslutas den efter kl. 19.00 hemresedagen räknas dagen som hel dag. Har resan påbörjats senare eller avslutats tidigare räknas dagen som halv dag.

Om den skattskyldige fått ersättning för ökade utgifter för måltider och småutgifter (dagtraktamente) medges avdrag med ett schablonbelopp (maximibelopp) per hel dag, för närvarande 200 kr, och med ett halvt maximibelopp per halv dag (12 kap. 14 § IL). Avdrag medges enligt schablon, dvs. 200 kr respektive 100 kr, även om det utbetalda traktamentet är lägre. Detsamma gäller i de fall den skattskyldige inte fått traktamente men gör sannolikt att han haft ökade kostnader för måltider och småutgifter (12 kap. 16 § IL). Den skattskyldige kan också få högre avdrag än de nu nämnda 200 respektive 100 kr om han kan visa att kostnadsökningen i en och samma anställning varit större (12 kap. 14 § andra stycket och 16 § andra stycket). Då krävs att en utredning lämnas som avser samtliga förrättningar under beskattningsåret.

Om fri måltid erhållits under förrättningen skall avdraget minska med måltidsförmånens värde (12 kap. 17 § IL). Riksskatteverket har utfärdat allmänna råd om med vilka belopp reducering bör ske (RSV 2003:27).

Rätten till avdrag för ökade levnadskostnader gäller under en tremånadersperiod (tremånadersregeln). När arbetet utanför den vanliga verksamhetsorten varit förlagt till en och samma ort under längre tid bedöms rätten till avdrag enligt reglerna för tillfälligt arbete i 12 kap. 18–22 §§ IL. Om traktamente alltjämt utbetalas reduceras avdragsschablonen efter tre månader med 30 % till 140 kr per dag för tid fram till två års bortovaro. För tid därefter uppgår schablonavdraget till 100 kr per dag. Avdrag medges enligt nuvarande praxis inte för halva dagar.

En förrättning anses pågå i en följd om den inte avbryts på grund av att arbetet förläggs till en annan ort under minst fyra veckor. Kortare uppehåll än fyra veckor samt sjukdomsperioder leder till att tremånadersperioden förlängs i motsvarande mån. En förutsättning för en sådan förlängning är att traktamente inte betalats ut under uppehållet.

Lagstiftarens tanke bakom regeln om sänkt traktamentsavdrag efter tre månaders tjänsteresa på samma ort är att den anställde efter viss tid kan acclimatisera sig och få ned kostnaderna för bl.a. måltider.

I detta sammanhang skall också nämnas att den som har tillfälligt arbete på annan ort utan att det är fråga om tjänsteresa medges avdrag med 60 kr per dag efter tre månaders bortovaro och för tiden dessförinnan med 100 kr per dag. Avdrag för ökade levnadskostnader i samband med dubbel bosättning medges med 60 kr per dag under hela bortovaron. Dessa bestämmelser gäller dock inte för riksdagens ledamöter eftersom förrättningarna i Stockholm betraktas som tjänsteresor. Utredningen om dubbel bosättning har i betänkande SOU 2005:28 föreslagit att avdrag för merkostnader för måltider och småutgifter slopas efter första månaden både vid dubbel bosättning och vid tillfälligt arbete.

Dagtraktamente vid flerdygnsförrättning i Sverige

En riksdagsledamot anses ha sin bostad på hemorten som tjänsteställe, vilket innebär att resorna till Stockholm för riksdagsarbetet betraktas som tjänsteresor.

En ledamot får enligt 5 kap. 1 § ersättningslagen *dagtraktamente* vid flerdygnsförrättning i Stockholm och på annan ort i landet med 1/120 av prisbasbeloppet för varje hel dag om förrättningen skett på en plats som ligger längre bort än 50 km från bostaden/tjänstestället och medfört övernattning. Traktamentet uppgår år 2005 till 330 kr per hel dag. Har förrättningen påbörjats kl. 12.00 eller senare avresedagen, eller avslutats kl. 19.00 eller tidigare hemresedagen, betalas halvt dagtraktamente. Traktamentsersättningen reduceras om fri måltid erhållits under förrättningen. Reducering sker med 20 % för frukost och med 35 % för lunch eller middag. Reducering görs inte för måltider som tillhandahålls på allmänna transportmedel och kosten obligatoriskt ingår i priset för transporten.

Av det utbetalda traktamentet är 200 kr (100 kr vid halvt traktamente) ett i princip skattefritt schablonbelopp. Återstoden av traktamentet betraktas som arvode. Har arbetet varit förlagt till Stockholm (eller annan ort) under mer än

tre månader i en följd är det högsta belopp som riksdagsförvaltningen kan betala ut utan skatteavdrag och arbetsgivaravgifter 140 kr per dag fram till två års bortovaro och för tid därefter 100 kr per dag. Den s.k. tremånadersregeln innebär också att s.k. skattefritt traktamente enligt nuvarande praxis bara kan betalas ut för hel dag. Efter tre månader är alltså halva dagtraktamenten att betrakta som arvode och därmed skattepliktiga.

Avbryts förrättningen på grund av arbete på annan ort, t.ex. i bostaden på hemorten (tjänstestället), anses en ny tremånadersperiod påbörjad vid återkomsten till riksdagen under förutsättning att avbrottet varat under minst fyra veckor. Vid kortare uppehåll än fyra veckor samt vid sjukdomsperioder förlängs i stället tremånadersperioden i motsvarande mån under förutsättning att traktamente inte betalats ut under uppehållet. Om en ledamot t.ex. tjänstgör två veckor i bostaden på hemorten förlängs perioden med två veckor. Det innebär att det skattefria traktamentet reduceras till 140 kr först efter tre månader och två veckor. Gör ledamoten en annan tjänsteresa än mellan bostaden och Riksdagshuset räknas det som en helt ny förrättning varvid traktamente betalas ut och avdrag kan medges med det högre schablonbeloppet, 200 kr, för den resan. Däremot förlänger inte en sådan resa tremånadersperioden i Stockholm eftersom en förlängning som ovan nämnts förutsätter att traktamente inte har betalats ut.

Sammanfattningsvis är traktamentet 330 kr för hel dag respektive 165 kr för halv dag – såvida fri kost inte erhållits – under hela den tid förrättningen varar medan de belopp som skall ingå i underlaget för preliminärskatteavdrag och arbetsgivaravgifter liksom det skattefria schablonbeloppet ändras under tiden.

Inom riksdagen är det administrativa kontoret som har hand om ledamöternas arvoden och traktamenten. Ledamöterna är enligt en särskild bestämmelse i ersättningslagen skyldiga att lämna in en reseräkning innan traktamentsersättningar m.m. betalas ut.

På den kontrolluppgift som skall lämnas enligt lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter har det skattefria traktamentet kryssmarkerats utan att beloppet angivits på kontrolluppgiften. Tremånadersregeln, tvåårsregeln och andra reduceringsregler, t.ex. för fri kost under förrättningen, har beaktats. Ledamoten behöver därmed inte redovisa den skattefria delen i deklarationen och därför inte heller yrka avdrag. Den skattepliktiga delen av traktamentet liksom förrättningsstillägg vid endagsförrättningar ingår i summan för kontant bruttolön på kontrolluppgiften. Vid utbetalningen har preliminärskatteavdrag gjorts.

3.1.2 Överväganden och förslag

Mitt uppdrag har varit att skapa ett enklare och mer lättadministrerat regelsystem för att ersätta ledamöternas merkostnader under tjänsteresor i Sverige. I uppdraget ingick att särskilt pröva om de merkostnader som uppkommit under förrättningarna i Stockholm kan ersättas på annat sätt än genom nu gällande bestämmelser om traktamente. Jag har kommit fram till att nuvaran-

de system med ett undantag – endagsförrättningar – bör behållas för tjänsteresor till annan ort i Sverige än Stockholm. När det gäller förrättningar i Stockholm som är förenade med övernattning anser jag att ersättningssystemet skall ändras. Mina överväganden och förslag är följande.

Uppdraget som riksdagsledamot innebär att de flesta ledamöter inte befinner sig på sin hemort under stor del av den tid som riksdagen är samlad. Detta leder till ett mycket stort antal traktamentsberättigade dygn, särskilt i Stockholm. Under år 2004 uppgick ledamöternas genomsnittliga antal övernattningar i Stockholm till 107. Totalt var det fråga om ca 29 000 traktamentsberättigade dygn. 92 % av det sammanlagda antalet inrikes traktamenten som betalades ut under detta år avsåg att täcka merkostnader som uppkommit under vistelsen i Stockholm.

Nuvarande ersättningssystem innebär en omfattande administration bl.a. på grund av resemönstret med olika förrättningar som går i varandra. Systemet är komplicerat, detaljrikt och svårt att överblicka samtidigt som utfallet knappast är rättvisande. De faktorer som främst gör systemet tungrovt är följande:

- Traktamente utgår med högre belopp än de avdragsgilla schablonbeloppen vid inkomsttaxeringen. Detta innebär att en del av ersättningen alltid blir skattepliktig, precis som arvudet, och skall därmed ingå i underlaget för preliminärskatteavdrag och arbetsgivaravgifter. Den överskjutande delen är heller inte avdragsgill för ledamoten. Därtill kommer att bjudmåltider minskar både det utbetalda traktamentsbeloppet och det avdragsgilla schablonbeloppet.
- Ersättning betalas ut med olika belopp för hel och halv dag. Eftersom ledamöterna ständigt företar resor mellan bostaden (tjänstestället) och Riksdagshuset under pågående riksmöte blir det många halva dagar i samband med avresa och hemresa.
- Tremånadersregeln innebär, som tidigare nämnts, att det skattefria schablonbeloppet reduceras med 30 % till 140 kr efter tre månaders förrättning i en följd på samma ort, dvs. i detta fall Stockholm, fram till två års bortovaro och för tid därefter till 100 kr. Blir ledamoten bjuden på mat minskar beloppet ytterligare med värdet av måltiden. Till följd av resemönstret ställer reduceringsreglerna till problem och medför en betydande administrativ belastning. Inte minst för att varje avbrott i förrättningen för arbete på hemorten eller annan ort som varat i minst fyra veckor innebär att en ny tremånadersperiod skall anses påbörjad vid återkomsten till riksdagen, varvid traktamente med de högre skattefria schablonbeloppen (200 resp. 100 kr) återigen kan betalas ut. Därtill kommer att tremånadersperioden skall förlängas vid kortare uppehåll samt vid sjukdomsperioder. Om tremånadersgränsen passerats kan skattefritt traktamente inte betalas ut för halv dag. Detta innebär att om en ledamot under en och samma dag är i Stockholm ena halvan av dagen och andra halvan på en annan ort i landet där övernattning sker, blir den del av traktamentet som avser förrättningen i Stockholm skattepliktig i sin helhet medan den del av traktamentet som avser resan till annan ort innehåller både en skattefri och en skattepliktig del.

Sammanfattningsvis kan sägas att den skattefria (avdragsgilla) delen av traktamentet kan vara allt från 10 till 200 kr per dag beroende på om det rör sig om hela eller halva dagar, om bjudmåltider erhållits eller ej och på hur många dagar förrättningen varat i en följd. I motsvarande mån varierar det belopp som blir beskattningsbart.

Under utredningsarbetet har olika lösningar prövats för att hitta ett system som skall vara mer lättadministrerat, renodlat och bättre anpassat till just ledamöternas speciella situation. Jag har bl.a. övervägt att lyfta bort stockholmsförrättningarna från systemet med dagtraktamenten och i stället föreslå att arvudet höjs för de ledamöter som bor längre bort än 50 km från Stockholm, med ett belopp beräknat på antalet dagar då riksdagen är samlad. En sådan lösning skulle förvisso innebära en förenkling för riksdagsförvaltningen men däremot inte för den enskilde ledamoten. Ledamoten skulle få fortsätta att föra noteringar över antalet övernattningar i Stockholm, antalet bjudmåltider etc. för att sedan i samband med inkomstdeklarationen kunna yrka avdrag för de merkostnader som uppkommit under förrättningarna. För att få avdrag måste han eller hon också göra sannolikt att förrättningarna medfört ökade kostnader för mat och småutgifter. Genom den kryssmarkering på kontrolluppgiften som riksdagsförvaltningen gör i dag behöver ledamoten varken redovisa den avdragsgilla delen av traktamentet i deklarationen eller yrka avdrag för de kostnader som den delen av traktamentet avser att täcka.

Att ersätta nuvarande system med ett fast månatligt traktamente – oberoende av antalet faktiska övernattningar – skulle inte innebära någon förenkling i förhållande till nuvarande system utan snarare en återgång till det system som gällde före år 1997 då nuvarande regler antogs. Den främsta invändningen mot en sådan fast månatlig ersättning är dock att den skulle riskera att slå alltför orättvist eftersom antalet dygn i Stockholm varierar beroende på bl.a. om ledamoten tillhör regeringspartiet eller ett oppositionsparti, tillhör partigrupsledningen och/eller ingår i EU-nämnden.

En annan lösning som övervägts är att i stället för traktamente löpande ersätta ledamöterna för sådana merkostnader som styrks med kvitton eller annat underlag. Detta skulle dock inte innebära några administrativa och skattemässiga förenklingar för vare sig riksdagsförvaltningen eller den enskilde ledamoten.

Det mest ändamålsenliga upplägget är enligt min uppfattning följande.

Rätten till traktamente skall även fortsättningsvis vara knuten till förutsättningarna för avdrag för ökade levnadskostnader enligt inkomstskattelagens bestämmelser. Ersättning för ökade kostnader för måltider och småutgifter bör som i dag utbetalas för de dygn som ledamoten faktiskt vistats i Stockholm för att fullgöra sitt uppdrag. Bostaden på hemorten skall alltså anses som tjänsteställe. Berättigade till ersättning är således de ledamöter som bor längre bort än 50 km från Stockholm under förutsättning att förrättningen är förenad med övernattnings. Ersättningen för tjänsteresor till Stockholm bör benämnas *stockholmstraktamente* för att skilja detta från de dagtraktamenten som betalas ut vid tjänsteresor till annan ort i landet.

Stockholmstraktamentet bör vara skattefritt, dvs. bestämmas till ett belopp som inte medför att viss del av ersättningen skall behandlas som arvode i skattehänseende. Halvt stockholmstraktamente bör inte förekomma utan ett enhetligt belopp skall betalas ut för varje hel och för varje halv dag som tagits i anspråk för förrättningen. Jag anser heller inte att beloppet skall reduceras om ledamoten erhållit kostnadsfri måltid under den tid han eller hon är berättigad till stockholmstraktamente. Motsvarande ändringar krävs i inkomstskattelagen. I annat fall uppnås ingen förenkling.

Uppdraget som riksdagsledamot kräver många dagars vistelse i Stockholm under en längre överblickbar period, vanligen fyra år. Merkostnaderna är rimligtvis ungefär desamma under hela denna period. Jag anser att avdrag vid inkomsttaxeringen därför bör kunna medges med ett belopp som motsvarar den ersättning som riksdagen betalat ut även om arbetet varit förlagt till Stockholm under mer än tre månader i en följd. Därigenom kan man också bortse från längre avbrott i löpande förrättningar som blir många under en mandatperiod.

Förslaget innebär vissa avsteg från gällande skatterättsliga regler. Jag anser dock att riksdagsledamöternas arbetssituation och arbetsvillkor är så speciella att de i sig medför att dessa avsteg kan försvaras för att uppnå ett förenklat och mer ändamålsenligt ersättningssystem för denna begränsade och lätt definierbara grupp. Som kommer att framgå av det följande kommer mitt förslag också att innebära besparingar för statsverket.

Mot bakgrund av de avvikelser från skattereglerna som mitt förslag innebär, dvs. att avdrag skall kunna medges med ett och samma belopp för hela och för halva dagar, att avdraget inte minskas med värdet av fria måltider samt sloandet av den s.k. tremånadersregeln, föreslår jag att nivån på stockholmstraktamentet bestäms till 100 kr per dag. Vid inkomsttaxeringen bör avdrag inte kunna medges med högre belopp än som motsvarar den utbetalda ersättningen, dvs. 100 kr. Vidare anser jag att avdrag endast skall kunna medges i sådana fall då ersättning faktiskt utbetalats. Sådana inskränkningar i avdragsrätten är en nödvändig följd av konstruktionen med ett stockholmstraktamente. I annat fall skulle de nyssnämnda avvikelserna leda till en ekonomisk fördel för ledamöterna i förhållande till övriga skattskyldiga.

En annan omständighet som gör att jag finner det föreslagna beloppet rimligt är att övernattningsbostäderna i riksdagens hus generellt håller en god standard och att möjligheterna till matlagning väsentligt förbättrats sedan nuvarande traktamentsregler antogs. Behovet av ersättning för merkostnader för måltider har därmed förändrats.

Införande av stockholmstraktamentet innebär vissa gränsdragningsproblem mot andra traktamenten och förrättningstillägg. För att undvika att dubbel ersättning utgår för en och samma dag skall stockholmstraktamente inte betalas ut om ledamoten samma dag är berättigad till helt eller halvt traktamente för en tjänsteresa till annan ort i landet. Inte heller skall stockholmstraktamente utbetalas om ledamoten samma dag är berättigad till helt eller halvt utlandstraktamente eller förrättningstillägg för en endagsförrättning utomlands.

Till frågan om ersättning vid endagsförrättningar i Sverige återkommer jag i det följande.

Förslagen medför författningsändringar i ersättningslagen, inkomstskattelagen och skattebetalningslagen (1997:483).

3.2. Ersättning för logi (nattraktamente)

3.2.1 Bakgrund

Före den nu gällande ordningen utgick nattraktamente i lika stor omfattning till alla ledamöter, oavsett vilka logikostnader ledamoten hade. Det visade sig att kostnaderna för boendet i Stockholm varierade avsevärt. I vissa fall täckte inte nattraktamentet kostnaderna, i andra fall återstod en betydande del av traktamentet när hyran var betald. För att jämna ut dessa skillnader infördes den 1 januari 1997 ett nattraktamente som var tänkt att täcka ledamöternas faktiska logikostnader upp till ett tak som i princip motsvarade den högsta månadshyran för de bostäder som riksdagen erbjöd ledamöterna. Den faktiska hyreskostnaden var vid tidpunkten för riksdagens beslut mellan 1 000 och 4 000 kr i månaden. Taket bestämdes till 4 000 kr (försl. 1995/96:RFK4, bet. KU26, rskr. 187).

3.2.2 Nuvarande bestämmelser, m.m.

En ledamot som är bosatt längre bort än 50 km från Stockholm och som på hemorten för sin privata disposition har en bostad inrättad för permanent boende har enligt 5 kap. 1 § fjärde stycket ersättningslagen rätt till *nattraktamente*, dvs. ersättning för logi. Ersättningen är begränsad till ett högsta belopp som riksdagsförvaltningen bestämmer. I tillämpningsföreskriften till bestämmelsen medges ersättning med högst 4 000 kr per månad. Beloppet skall dock årligen den 1 januari anpassas till förändringen i konsumentprisindex per oktober månad föregående år, med år 1996 som basår. Detta har lett till att taket räknats upp till 4 400 kr per månad. Därutöver kan kostnaden för hushållsel ersättas med ett fast belopp, för närvarande 100 kr per månad.

Kostnadsersättningen för en övernattningsbostad är enligt inkomstskattelagen skattepliktig. För de ledamöter som har egna övernattningsbostäder i Stockholm skall riksdagsförvaltningen redovisa den utbetalda ersättningen på kontrolluppgiften. Ledamoten skall ta upp beloppet i inkomstdeklarationen och kan samtidigt begära avdrag med i allmänhet hela årskostnaden för bostaden. I de fall ledamoten bor i en övernattningsbostad som tillhandahålls av riksdagen betalas inte något belopp till ledamoten i fråga utan denne skall i de fall månadskostnaden överstiger 4 400 kr betala överskjutande belopp till riksdagen vilket görs genom ett nettoavdrag på arvodet. Ledamoten kan sedan i sin deklaration under inkomstslaget tjänst yrka avdrag med det belopp som motsvarar det avdrag på arvodet som riksdagsförvaltningen gjort.

Översynskommittén, som på uppdrag av riksdagsstyrelsen gjort en generell översyn av bl.a. ersättningslagen, har i betänkandet Ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter (2004/05:URF2) i januari 2005 föreslagit att den maximala ersättningen anpassas till dagens hyror genom en höjning till 6 400 kr per månad. Översynskommittén föreslog också att riksdagsförvaltningen överväger att i framtiden reglera ersättningsnivån utifrån de faktiska hyreshöjningarna i stället för som i dag utifrån utvecklingen av konsumentprisindex.

3.2.3 Övernattningsbostäder (förhållandena i oktober 2005)

De övernattningsbostäder som riksdagen tillhandahåller består av lägenheter och rum. Riksdagen har ca 60 övernattningsbostäder i byggnader som ligger i anslutning till Riksdagshuset, 171 lägenheter i andra fastigheter ägda av riksdagsförvaltningen och 25 bostadsrättslägenheter. Samtliga bostäder är belägna i centrala Stockholm. Riksdagsförvaltningen beslutar om vilka bostäder som ställs till respektive partigrups förfogande. Bostäderna fördelas i proportion till antalet mandat utanför Stockholm. Partigruppkanslierna svarar sedan för fördelningen av lägenheterna i respektive partigrupp. Rätten att disponera en bostad är personlig och kan inte överlåtas till någon annan person.

57 ledamöter har övernattningsrum belägna i byggnader i anslutning till riksdagshuset. Hyrorna för dessa ligger mellan 2 110 kr och 4 627 kr i månaden. Medelhyran ligger på 2 971 kr. För fyra av övernattningsrummen överstiger hyran 4 400 kr i månaden. Ungefär 190 ledamöter bor i riksdagens lägenheter utanför riksdagens hus. Hyrorna för dessa övernattningsbostäder varierar mellan 2 454 kr och 9 153 kr i månaden. Medelhyran är 5 214 kr i månaden, och för 129 lägenheter överstiger hyran 4 400 kr i månaden.

Riksdagsförvaltningen fastställer och tar ut en avgift för bostäderna. Som tidigare nämnts sker detta genom ett nettoavdrag på arvodet om avgiften överskrider maximibeloppet, dvs. 4 400 kr. Avgiften beräknas med utgångspunkt i hyressättning enligt bruksvärdesprincipen. I avgiften ingår för alla bostäder utom bostadsrättslägenheterna kostnad för hushållsel och tillgång till kabel-TV-program. Lägenheterna är möblerade och försedda med köksutrustning.

31 ledamöter har egna lägenheter i Stockholm (hyresrätt eller bostadsrätt). Hyrorna eller avgifterna ligger här på mellan 1 276 kr och 9 635 kr i månaden. Vid beräkning av kostnaden för en bostadsrättslägenhet räknas inte kapitalkostnaden in. Kostnaden för hushållsel fastställs till ett belopp som motsvarar kostnaden för hushållsel i en normallägenhet i riksdagens bestånd. Medelhyran per månad är 4 019 kr. 13 ledamöter har en boendekostnad som överstiger logiersättningen 4 400 kr per månad.

Totalt har 146 ledamöter en högre logikostnad än natraktamentet.

3.2.4 Överväganden och förslag

Den nuvarande ersättningen för en övernattningsbostad i Stockholm om 4 400 kr per månad ger full kompensation till mindre än hälften av de ledamöter som har sådana boendekostnader.

En övervägande majoritet av de ledamöter som är bosatta längre bort än 50 kilometer från Stockholm bor under förrättningstiden i någon av riksdagens lägenheter eller övernattningsrum. Även om det är svårt för riksdagsförvaltningen att ha ett bostadsbestånd som exakt svarar mot en efterfrågan som varierar under och mellan mandatperioderna, är ambitionen att ledamöterna i framtiden skall erbjudas att bo i riksdagens lägenheter utanför de byggnader som ligger i anslutning till själva Riksdagshuset. Detta har ansetts önskvärt även av säkerhetsskäl.

Det nuvarande systemet med ett nattraktamente upp till ett fastställt högsta belopp innebär att många ledamöter inte får hela logikostnaden ersatt av riksdagen utan måste begära avdrag för det överskjutande beloppet i inkomstdeklarationen. Jag anser att riksdagen fullt ut skall svara för kostnaderna för sådana övernattningsbostäder som ingår i riksdagens bostadsbestånd. Detta ligger också i linje med vad som är brukligt under tjänsteresor, nämligen att en arbetsgivare/uppdragsgivare svarar för den logikostnad som den anställde/uppdragstagaren haft under en tjänsteresa. Förslaget realiserar enklast genom att riksdagen inte debiterar någon hyra då förvaltningen tillhandahåller en övernattningsbostad. Dessa har i dag en sådan standard i fråga om storlek, utrustning och möjligheter till matlagning att de alla är godtagbara som övernattningsbostäder under en längre tid även om standarden varierar lägenheterna emellan. Genom att nuvarande system överges uppnås administrativa vinster för förvaltningen men också en förenkling för den enskilda ledamoten som bl.a. slipper att yrka avdrag för någon överskjutande logikostnad. Förslaget innebär inte att det blir fråga om en skattemässig förmån eftersom ledamoten är på tjänsteresa när han eller hon vistas i Stockholm för att fullgöra sitt uppdrag som riksdagsledamot.

En övre gräns bör dock fortfarande gälla för den logiersättning som skall betalas ut till de ledamöter som övernattar i *egen bostad* under förrättningen i Stockholm. Skälet härför är uppenbart. Hyran skall vara skäligen med hänsyn till behovet, och eventuella kostnader därutöver bör ledamoten själv svara för. Däremot så anser jag, i likhet med Översynskommittén, att den maximala ersättningen per månad bör höjas och att ersättningsnivån i framtiden regleras utifrån de faktiska hyreshöjningarna i stället för att som i dag anpassas till förändringen i konsumentprisindex. Jag föreslår att den maximala ersättningen inledningsvis höjs till 7 000 kr per månad. Det innebär, precis som i dag, att de utbetalda månatliga ersättningarna skall redovisas på kontrolluppgiften och att ledamoten skall ta upp ersättningen i inkomstdeklarationen. Ledamoten kan sedan begära avdrag för hela årskostnaden för övernattningsbostaden. Om höjningen skulle genomföras i dag så kommer endast två ledamöter att ha en högre boendekostnad än nattraktamentet.

Förslaget medför författningsändringar i ersättningslagen.

4 Förrättningstillägg vid endagsresor

Förslaget i korthet

Förrättningstillägget vid endagsförrättningar i Stockholm och i övriga landet slopas.

4.1 Nuvarande bestämmelser, m.m.

Enligt ersättningslagen utbetalas inte traktamente vid endagsförrättning, dvs. vid tjänsteresa som inte är förenad med övernattning. I stället utbetalas ett s.k. förrättningstillägg på 140 kr per dag under förutsättning att förrättningen sker på en ort som ligger längre bort än 50 km från bostaden (tjänstestället) och varat mer än fyra timmar. Beloppet reduceras om fri kost erhållits (5 kap. 2 §). Reducering görs med 28 kr för frukost och med 49 kr för lunch eller middag, dock inte för måltider som tillhandahålls på allmänna transportmedel om kosten obligatoriskt ingår i priset för transporten.

Förrättningstillägget, som är avsett att täcka ökade levnadskostnader vid endagsförrättningar, infördes den 1 januari 1997. Innan dess hade ledamöterna till skillnad från riksdagens anställda inte någon rätt till ersättning vid endagsförrättningar. Bakgrunden till bestämmelsen var att man ville nå ett närmande till de villkor som gällde för bl.a. de anställda i riksdagen (försl.1995/96:RFK4, bet. KU26, rskr. 187).

Förrättningstillägg kan utbetalas vid såväl endagsförrättning i Stockholm som på annan ort i landet om nyss nämnda förutsättningar är uppfyllda i fråga om avstånd och antal timmar. Däremot betalas inte förrättningstillägg ut för dag som ledamoten är berättigad till dagtraktamente för flerdrygnsförrättning. Om ledamoten t.ex. gör en endagsresa ut i landet med Stockholm som utgångspunkt och sedan samma dag återvänder till Stockholm (eller bostadsorten) där han eller hon övernattar utbetalas inte förrättningstillägg för den resan. För en sådan dag får ledamoten helt eller halvt dagtraktamente eftersom endagsresan ut i landet inte anses bryta förrättningen i Stockholm. Förrättningstillägg betalas således ut enbart vid sådan endagsförrättning där bostaden på hemorten är utgångspunkt och slutpunkt för resan.

Enligt inkomstskattelagen medges inte avdrag för ökade levnadskostnader vid endagsförrättningar varför det utbetalda beloppet är skattepliktigt i sin helhet på samma sätt som arvodet.

4.2 Förrättningstillägg under år 2004

Av riksdagens ledamöter är 279 berättigade till ersättning för endagsförrättning i Stockholm och 349, dvs. alla, till ersättning för endagsförrättning på annan ort i landet, om villkoren i fråga om avstånd från bostaden och förrättningens längd i timmar är uppfyllda.

Under år 2004 var det sammanlagda antalet endagsförrättningar 4 679, varav ca 1 800 i Stockholm. Det genomsnittliga antalet dagar i Stockholm var ca 6½ per ersättningsberättigad ledamot och i övriga landet ca 8½ per ledamot. Det sammanlagda beloppet för endagsförrättningarna i Stockholm uppgick till 228 249 kr och i övriga landet till 384 251 kr. Måltidsavdrag har gjorts i de fall ledamoten erhållit fri kost under förrättningen. Före skatt blir det genomsnittliga månadsbeloppet ca 70 kr per ledamot för förrättningarna i Stockholm och ca 100 kr per ledamot för förrättningarna i övriga landet.

Antalet endagsförrättningar varierar givetvis mellan ledamöterna. Som exempel kan nämnas att ett tiotal ledamöter gjorde mellan 50 och 100 endagsresor under år 2004, varav de flesta av dessa till Stockholm. Cirka 80 ledamöter gjorde endast 1 till 5 endagsresor i landet som helhet. För de allra flesta ledamöter uppgick antalet endagsresor till mellan 7 och 30 dagar.

Under åren 2002 och 2003 var antalet endagsförrättningar högre, vilket torde bero på att det under år 2002 hölls val till riksdagen och år 2003 en folkomröstning i frågan om Sveriges deltagande i EU:s valutaunion.

4.3 Överväganden och förslag

Förslaget om att införa ett särskilt stockholmstraktamente har även aktualiserat frågan om förrättningstillägg vid endagsförrättningar. Enligt inkomstskattelagen anses ökade kostnader för mat och småutgifter *inte* uppkomma vid förrättningar som inte är förenade med övernattning. Den ersättning som riksdagsförvaltningen betalar ut för endagsförrättningar blir därför skattepliktig i sin helhet, och ledamoten kan inte få avdrag vid inkomsttaxeringen för de kostnader som förrättningstillägget avser att täcka. För riksdagsförvaltningen innebär det att preliminärskatt skall dras på beloppet och arbetsgivaravgifter betalas. Vidare skall måltidsavdrag göras om ledamoten fått en eller flera kostnadsfria måltider under förrättningen. Tillägget skall också samordnas med övriga ersättningar och redovisas på reseräkningarna. Förekomsten av förrättningstillägg innebär således en icke obetydlig administrativ hantering. Det skall också nämnas att förrättningstillägg inte är något som förekommer generellt på arbetsmarknaden. På det statliga området har vissa myndigheter helt avskaffat tillägget, i en del fall enbart för högre tjänstemän.

Det kan också ifrågasättas om nuvarande ordning med förrättningstillägg är rimlig. Jag tänker särskilt på dagsresorna till Stockholm som omfattar ca 40 % av det totala antalet endagsförrättningar. Merkostnaderna för måltider vid sådana endagsresor måste vara marginella med tanke på att den som bor utanför femmilsgränsen – till skillnad från den som bor strax innanför denna

gräns och därmed inte är berättigad till förrättningstillägg – har en övernattningsbostad i centrala Stockholm och således möjlighet att reducera sina kostnader för mat. Beträffande endagsförrättningarna i övriga landet kan konstateras att även dessa är av tämligen begränsad omfattning och att det utbetalda beloppet per månad och ledamot uppgår i genomsnitt till ca 100 kr före skatt.

Även om antalet ersättningsberättigade dagar varierar mellan ledamöterna är ersättningen för flertalet inte av sådan omfattning som motiverar att förrättningstillägget behålls som en särskild typ av ledamöternas ersättningsystem vid tjänsteresor. Sammanfattningsvis anser jag att det finns goda grunder att avskaffa förrättningstillägget vid endagsresor såväl till Stockholm som inom landet i övrigt. Därmed uppnås också administrativa vinster.

5 Ersättning för resa med eget fordon

Förslaget i korthet

Jag föreslår att kilometerersättningen skall vara densamma för alla slags tjänsteresor med egen bil. Därmed uppnås en enhetlig regeltillämpning samtidigt som administrationen förenklas. Kilometerersättning för tjänsteresa med egen bil skall betalas med det vid inkomsttaxeringen avdragsgilla beloppet med ett tillägg om 80 öre. Enligt de regler som gäller fr.o.m. år 2006 blir därmed kilometerersättningen 1 kr 80 öre plus 80 öre, dvs. 2 kr 60 öre eller 26 kr per mil.

5.1 Nuvarande bestämmelser

Allmänt

När anställda använder egna bilar under tjänsteresor betalar arbetsgivaren normalt ut en viss kilometerersättning. Hur hög ersättning som betalas ut bestäms ofta i kollektivavtal eller andra avtal mellan arbetsgivaren och de anställda.

Arbetsgivaren kan enligt 12 kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229) betala ut maximalt 1 kr 70 öre per kilometer för resor i tjänsten med egen bil som en skattefri ersättning¹⁴. Är ersättningen högre behandlas den överskjutande delen som lön. I förarbetena till lagstiftningen har riksdagen uttalat att med uttrycket egen bil avses fall när den skattskyldige kör en bil som inte har tillhandahållits av arbetsgivaren (bet. 1989/90:SkU10 s. 82). Således hänförs till egen bil bl.a. en bil som den skattskyldige har lånat eller leasat. Den skattefria ersättningen gäller oavsett vilket drivmedel som används.

I den mån en förmånsbil, egen eller lånad, har använts vid tjänsteresan är den maximala avdragsgilla ersättningen 60 öre per kilometer för dieselolja och 90 öre per kilometer för andra drivmedel (t.ex. bensin och biobaserade bränslen).

Den skattefria ersättningen kan betalas ut oberoende av hur lång eller kort körsträcka det är fråga om. När det gäller arbetsgivarens möjlighet att betala ut skattefri bilersättning finns det alltså inte, till skillnad mot t.ex. traktementsreglerna, något minsta avstånd som skall vara uppfyllt för att ersättningen skall vara skattefri.

I den skattefria ersättningen ingår i princip samtliga kostnader för bilen eftersom den avser att täcka de merkostnader som uppstår vid användandet av

¹⁴ Alla bilersättningar är skattepliktiga. När begreppet skattefri ersättning eller motsvarande används i det följande avses det högsta belopp som en arbetsgivare kan betala ut utan att göra avdrag för preliminär skatt och betala arbetsgivaravgifter. Det högsta beloppet motsvarar det avdragsgilla schablonbelopp som finns angivet i inkomstskattelagen.

fordonet i tjänsten. Det innebär att ersättningen är avsedd att täcka kostnader för drivmedel, reparationer, skatt, försäkring m.m. Det är inte möjligt att betala ut någon extra skattefri ersättning som kompensation för högre drivmedelkostnader på grund av en påkopplad släpkärra eller för medföljande passagerare.

Den skattefria bilersättningen omfattar däremot inte utgifter för parkering i tjänsten samt utgifter för eventuella väg-, bro- eller färjeavgifter. Har den anställde haft sådana utgifter under en tjänsteresa kan arbetsgivaren ersätta den anställde för dennes utlägg utan några skattekonsekvenser. Betalar arbetsgivaren inte ut någon ersättning kan den anställde i stället yrka avdrag för kostnaderna i sin självdeklaration.

Under en försöksperiod mellan den 3 januari och den 31 juli 2006 skall ägare till svenskregistrerade fordon (med vissa undantag) betala en s.k. trängselskatt för passage på vardagar mellan vissa tider in till eller ut ur Stockholms innerstad. Enligt inkomstskattelagen får trängselskatt inte dras av. Vidare framgår av Skatteverkets ställningstaganden 2/05 ”Trängselskatt vid tjänsteresor och privata resor” att om arbetsgivaren betalar den anställdes utlägg för trängselskatt i samband med en tjänsteresa med egen bil behandlas ersättningen som lön.

För att en arbetsgivare skall kunna göra en riktig beräkning av den skattefria bilersättningen krävs det någon form av underlag från den anställde som visar körningens omfattning. Det kan ske genom att den anställde lämnar in reseräkningar eller körjournaler till arbetsgivaren. Underlagen skall då utvisa körsträckan, färdvägen, syftet med tjänsteresan m.m.

För tjänsteresa med egen motorcykel gäller i princip samma regler som för tjänsteresa med egen bil, dock är den avdragsgilla ersättningen för närvarande 80 öre per kilometer.

Riksdagsledamöterna

Reglerna för en riksdagsledamots resor finns i 4 kap. ersättningslagen jämte föreskrifter (RFS 2002:5 och RFS 2004:2) och riktlinjer som riksdagsstyrelsen beslutat. De resor som en riksdagsledamot gör inom ramen för sitt uppdrag betraktas som tjänsteresor. Ledamotens bostad på hemorten är ledamotens tjänsteställe.

Ledamoten beslutar själv enligt 4 kap. 3 § ersättningslagen om inrikes tjänsteresor och om lämpligt färdmedel med hänsyn tagen till kostnads- och tidsaspekter. En allmän utgångspunkt bör enligt riktlinjerna vara att resorna planeras noggrant för att kostnaderna skall bli så låga som möjligt. Färdsättet bör anpassas till uppdragets karaktär.

Vid val av färdmedel skall kostnadsaspekterna tillmätas särskild vikt. Val av annat färdmedel än det billigaste skall kunna motiveras. Vid resa med egen bil skall den kortaste färdvägen väljas.

En ledamot har rätt till ersättning för kostnader för tjänsteresor med belopp motsvarande den faktiska kostnaden. Kostnader för tjänsteresa med egen bil ersätts enligt 4 kap. 2 § ersättningslagen med de belopp som gäller för tjänste-

män inom riksdagsförvaltningen. Vid en sådan resa ingår i den faktiska kostnaden fastställd milersättning och utlägg för parkering.

Bilersättning betalas med ett högre belopp i de fall då lämpliga kollektiva färdmedel saknas eller för en resa mellan bostaden och riksdagen eller för en anslutningsresa till och från lämplig järnvägsstation när det föreligger särskilda skäl. Med särskilda skäl avses bl.a. tidsvinst, tungt eller skrymmande bagage, samåkning eller medicinska skäl. En lägre bilersättning betalas vid andra resor i tjänsten. Riksdagsledamoten beslutar själv vilken nivå av bilersättning som är tillämplig. När en ledamot har hämtats eller körts till påstigningsorten med egen bil (s.k. anslutningsresa) för fortsatt resa med annat färdmedel, betalas ersättning för bilens fram- respektive återfärd enligt samma bestämmelse som gäller för resan i övrigt.

För närvarande (år 2005) gäller som hög bilersättning 30 kr per mil (17 kr skattefritt och 13 kr skattepliktigt) och som låg bilersättning 17 kr per mil (skattefritt). Den skattefria ersättningen räknas per den 1 januari 2006 upp med 1 kr till 18 kr per mil.

För en anslutningsresa i samband med en utrikesresa betalas enligt utlandsreseavtalet endast låg bilersättning ut.

Ledamoten skall efter en avslutad tjänsteresa lämna en reseräkning till riksdagsförvaltningen snarast, dock senast sex månader efter det att resan eller förrättningen avslutades. Resans ändamål och färdväg skall framgå av reseräkningen.

När ledamoten har lämnat in sin reseräkning betalar riksdagsförvaltningen ut ersättningen.

5.2 Bilersättningen i andra myndigheter

Jag har som ett led i utredningen frågat 17 andra myndigheter om deras bilersättningsregler. 13 myndigheter har svarat på enkäten.

Riksdagens ombudsmän tillämpar samma regler för bilersättning som riksdagsförvaltningen. Tre myndigheter har endast en nivå för bilersättning: Skolverket ersätter 17 kr per mil, Vägverket 28 kr per mil (17 + 11 kr) och Riksantikvarieämbetet 30 kr per mil (17 + 13 kr).

Övriga myndigheter som har svarat på enkäten tillämpar två ersättningsnivåer. Den lägre ersättningen betalas ut i de fall då arbetstagaren väljer att ta egen bil trots att det finns allmänna kommunikationer att tillgå eller om inte arbetsgivaren skriftligen medgett att egen bil får användas. Ersättningarna per mil redovisas nedan.

Ekonomistyrningsverket ersätter 16 eller 26 kr per mil (16+10 kr),

Socialstyrelsen 17 eller 25 kr per mil (17 + 8 kr),

Försäkringskassan 17 eller 30 kr per mil (17 + 13 kr),

Arbetsgivarverket 6 eller 25 kr per mil (17 + 8 kr),

Regeringskansliet 17 eller 29 kr per mil (17 + 12 kr),

Högskoleverket 17 eller 30 kr per mil (17 + 13 kr),

Tullverket 17 eller 30:90 kr per mil (17 + 13:90 kr) samt
Försvarmakten 17 eller 30 kr per mil (17 + 13 kr).

Riksbanken har enligt lokala avtal två ersättningsnivåer som båda är skattepliktiga. Vid tjänsteresor är ersättningen 13 kr per mil, och för resor mellan bostaden och arbetet är ersättningen 25 kr per mil.

5.3 Riksdagsledamöters bilersättning

År 2004 betalade riksdagsförvaltningen till ledamöterna ersättning för 1 395 943 körda kilometer. Av dessa ersattes 77 % med hög bilersättning och 23 % med låg bilersättning. Den totala kostnaden för bilersättningen utgjorde 3 619 058 kr (varav 2 228 593 kr är skattefri ersättning och 1 390 464 kr är skattepliktig ersättning).

Under utredningen har ett trettiotal ledamöter besvarat en enkät i vilken de tillfrågats bl.a. om de har haft svårt att avgöra om den högre eller den lägre bilersättningen skall tillämpas i det konkreta fallet. Flertalet har svarat nej på den frågan.

5.4 Överväganden och förslag

Ersättning för resa med eget fordon

Mitt uppdrag har varit att genomgående skapa ett enkelt och lättadministrerat system både för riksdagsledamöterna och för riksdagsförvaltningen.

Det har i och för sig inte kommit fram något som tyder på att dagens system är komplicerat eller svårt att tillämpa. Det gällande systemet med två ersättningsnivåer skapar emellertid problem för att uppnå en enhetlig och rättvis tillämpning. Vid myndigheter som har dubbla ersättningsnivåer prövas rätten till den högre ersättningen av respektive myndighet. Den prövningen skall garantera en enhetlig tillämpning. Motsvarande prövning inom riksdagen ankommer på den enskilde ledamoten att göra. Det är uppenbart att det medför svårigheter att få till stånd en enhetlig tillämpning av reglerna. Med hänsyn härtill anser jag att det är lämpligt att riksdagen går över till ett system med endast en ersättningsnivå för tjänsteresor med egen bil. Ett sådant system innebär också administrativa vinster.

Den nya ersättningen för tjänsteresor med egen bil bör bestå av det vid inkomsttaxeringen avdragsgilla schablonbeloppet, 17 kr enligt dagens regler, jämte ett påslag som bör bestämmas till 80 öre per kilometer, dvs. 2 kr 50 öre (eller 25 kr per mil). För förmånsbilar bör i analogi med skattelagstiftningen gälla ersättningsnivån 60 öre per kilometer för dieselolja och 90 öre per kilometer för andra drivmedel. Motsvarande ersättning för resor med egen motorcykel bör vara det vid inkomsttaxeringen avdragsgilla beloppet, i dag 80 öre per kilometer, jämte ett skattepliktigt påslag om 40 öre per kilometer, dvs.

1 kr 20 öre per kilometer (eller 12 kr per mil). Dessa ersättningar föreslås också tillämpas vid en s.k. anslutningsresa inom Sverige i samband med en utrikesresa.

6 EU-resor

Förslaget i korthet

Riksdagsledamöterna bör få större möjligheter att engagera sig i aktuella EU-frågor. De bör därför få mer resurser till resor för att skapa kontakter och på andra sätt delta i frågor som har anknytning till EU. Tre olika åtgärder föreslås.

- Varje ledamot får under en valperiod disponera 25 000 kr för att på eget initiativ göra resor inom EU, till ansökarländer och till länder som deltar i EES-samarbetet i syfte att främja det politiska arbetet.
- Varje utskott tilldelas, utöver vad som gäller i dag, 100 000 kr per valperiod som resebidrag för att förbättra samarbetet med EU och dess medlemsstater.
- Stödet till utrikesresor på uppdrag av en partigrupp ökas med 10 000 kr per mandat och valperiod, också i syfte att främja ledamöters individuella EU-resor.

6.1 Nuvarande bestämmelser

En riksdagsledamot kan enligt gällande regelverk resa utomlands på egen hand, tillsammans med ett utskott, tillsammans med en delegation eller på uppdrag av sin partigrupp.

Enskild utrikesresa

De resor som en riksdagsledamot gör inom ramen för sitt uppdrag betraktas enligt 4 kap. 1 § ersättningslagen som tjänsteresor. Av 4 kap. 3 § samma lag framgår att riksdagsstyrelsen eller den som riksdagsstyrelsen bestämmer fattar beslut om en riksdagsledamots utrikes tjänsteresa. Riksdagsstyrelsen har bestämt att

- talmannen beslutar om egna resor, resor med anledning av särskilt uppdrag för riksdagen samt om konferensresor på fartyg med en partigrupp i riksdagen till en Östersjöhamn,
- en parlamentarisk delegation eller motsvarande för att hantera internationella frågor beslutar om resor inom delegationens ansvarsområde och tilldelad budget samt att
- riksdagsförvaltningen beslutar om språkresor samt om förrättningsresor inom Sverige som på grund av särskilda skäl måste företas till eller från en nordisk gränsregional flygplats.

Till bestämmelserna i ersättningslagen har riksdagsstyrelsen meddelat bl.a. föreskriften (RFS 2001:3, omtryckt RFS 2004:1) om bidrag till riksdagsledamöter för enskilda studieresor. En riksdagsledamot kan enligt föreskriften få bidrag till en *studieresa utomlands* om resan bedöms vara av värde för full-

görande av riksdagsuppdraget. Förste vice talman beslutar om ett sådant bidrag. Det ankommer på riksdagsstyrelsen att fastställa det högsta bidragsbelopp som under en valperiod kan beviljas en enskild ledamot. Under valperioden 2002–2006 är bidragsbeloppet fastställt till 25 000 kr. Beloppet kan delas upp på flera resor. Bidraget beviljas med högst tre fjärdedelar av beräknad resekostnad. I ansökan till förste vice talmannen skall ledamoten ange bl.a. syftet med resan och en resplan. Senast två månader efter det att resan avslutats skall ledamoten lämna en kortfattad redovisning över resan till riksdagsstyrelsen.

Utskottens utrikesresor

Utskottens utrikesresor beslutas enligt 4 kap. 19 § riksdagsordningen av utskottet efter samråd med riksdagsstyrelsen. Av föreskriften till den bestämmelsen, föreskrift (RFS 2001:2) om utskottens utrikes resor, framgår i huvudsak följande.

Riksdagsstyrelsen fastställer för varje valperiod ekonomiska ramar för utskottens studieresor utomlands. För innevarande valperiod är följande belopp fastställda för resor med utskott

studieresor	60 000 kr per ordinarie ledamot (1 020 000 kr per utskott)
särskilt anslag för utrikesutskottets presidium	250 000 kr
resor till EU:s institutioner	100 000 kr per utskott

Vid planering av sådana studieresor skall utgångspunkten vara frågor som har hög relevans för utskottets arbete. Inför samrådet med riksdagsstyrelsen skall utskottet lämna in en föransökan. I föransökan skall lämnas uppgift om syftet med den planerade resan och en bedömning av resans värde för utskottets arbete. Föransökan skall också innehålla en resplan, uppgift om planerade kontakter med myndigheter och institutioner samt uppgift om antalet deltagare. Om någon annan utöver utskottets ledamöter, suppleanter och kanslipersonal skall delta i resan krävs särskilt tillstånd av riksdagsstyrelsen. Utskottet skall också inhämta utrikesförvaltningens synpunkter på genomförbarheten och uppläggningsplaneringen av den planerade resan. Dessa synpunkter skall redovisas i föransökan. Efter resan skall utskottet inom sex månader lämna en skriftlig redogörelse för resan till riksdagsstyrelsen.

Ledamöternas utrikesresor på uppdrag av partigrupperna

Partigrupperna i riksdagen får enligt bestämmelserna i lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen ett ekonomiskt stöd för att riksdagsledamöter skall kunna delta i internationella konferenser utomlands och andra utrikesresor. Stödet beräknas på grundval av ett belopp på 5 000 kr per år för de första 20 mandat och på grundval av ett halvt belopp, 2 500 kr, för varje ytterligare mandat som har tillfallit partiet vid det senaste riksdagsvalet. En partigrupp får inte bevilja en ledamot större stöd

till kostnader för en utrikesresa än vad en tjänsteman i riksdagen skulle ha erhållit för att i tjänsten delta i en motsvarande resa.

Under innevarande mandatperiod utgörs stödet till respektive partigrupp av följande belopp.

<i>Parti</i>	<i>Mandat¹⁵</i>	<i>Stöd i kr per år</i>
Socialdemokraterna	144	410 000
Moderata samlingspartiet	55	187 500
Folkpartiet liberalerna	48	170 000
Kristdemokraterna	33	132 500
Vänsterpartiet	28	125 000
Centerpartiet	22	105 000
Miljöpartiet de gröna	17	85 000
Totalt		1 215 000

6.2 Engelska och tyska parlamentarikers EU-resor

De engelska parlamentarikerna reser alltmer till andra europeiska länder. Under år 2002 utökades antalet resor till tre stycken per år och parlamentariker. Då tillfogades samtidigt kandidatländer på listan över godkända destinationsländer. Listan kompletterades ytterligare år 2004 med Eftas medlemsländer, EU:s ansökarländer, alla europeiska institutioner och representationer (även dem utanför Bryssel, Luxemburg och Strasbourg).

Tyska parlamentariker reser en hel del till Bryssel för att träffa företrädare för olika medlemsländer i Europaparlamentet, kommissionen och andra europeiska organisationer. Tyngdpunkten på resandet under senaste valperioden ligger på resorna till EU:s medlemsländer. Särskilt har resorna till Frankrike ökat väsentligt. Som en följd av EU:s utvidgning ökade också antalet resor till Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tjeckien, Slovakien, Ungern, Slovenien och Malta samt till den grekiska delen av Cypern. I centrum för det som dryftas står framför allt frågeställningar som har med den östeuropeiska utvidgningen av EU att göra.

6.3 Överväganden och förslag

Allmänt

Sveriges medlemskap i Europeiska unionen förändrade arbetet i riksdagen. En väsentlig nyhet var inrättandet av EU-nämnden som fick en central roll i EU-relaterade frågor. Talmannen, utskotten, partigrupperna och enskilda ledamöter kom efterhand att involveras i samarbetet med EU:s institutioner och med medlemsländerna, främst deras nationella parlament. Kontakterna har ökat

¹⁵ Summan av mandaten blir endast 347 eftersom 2 ledamöter lämnat sitt parti sedan valet år 2002.

väsentligt och behovet av en fördjupning av samarbetet mellan de nationella parlamenten har accentuerats. Det är viktigt att riksdagen kan möta dessa behov i framtiden så att frågor som rör EU blir väl integrerade och förankrade i riksdagsarbetet.

Även om det görs stora framsteg på informationssidan – inte minst med hjälp av den moderna tekniken – finns det ett stort behov av personliga kontakter för att samarbetet skall fungera smidigt. Sådana kontakter kan vara avgörande för ledamöternas möjligheter att delta i EU-samarbetet.

Mitt uppdrag har varit att föreslå ett system och ett regelverk för enskilda ledamöters tjänsteresor inom EU. Målet skall vara ett effektivt system med hänsyn till EU-resornas skilda art. Jag har i mina överväganden haft som utgångspunkt de olika former av stöd som i dag finns för utrikesresor. Mina förslag går ut på att komplettera befintliga stödformer och såvitt möjligt undvika nya administrativa konstruktioner. Även om uppdraget tar sikte på de enskilda ledamöternas resor har jag sett mig oförhindrad att gå in på utskottens möjligheter att göra motsvarande resor.

Riksdagens ledamöter bör enligt min uppfattning få vidgade möjligheter till ekonomiskt stöd för att på eget initiativ göra tjänsteresor inom EU och till länder som har anknytning till unionen. Det kan finnas olika skäl för resor men i grunden är målet med mitt förslag att ge ledamöterna ökade möjligheter att påverka frågor som behandlas inom EU. Detta kan ske genom kontakter med t.ex. EU:s institutioner eller med partier och parlamentariker i andra länder. Det kan också ske genom att på andra sätt studera olika förhållanden i andra länder och därmed fördjupa kunskaperna och öka möjligheterna att påverka. Det bör allmänt sett vara en generös syn vid bedömning av ändamålet med resorna. Stödet bör avse resor till länder inom unionen och till ansökarländer samt till stater som omfattas av EES-samarbetet.

Resor på initiativ av ledamot

Varje ledamot bör under en valperiod få disponera ett belopp för tjänsteresor som rör frågor med EU-anknytning. För resorna skall gälla de allmänna bestämmelser som redan finns inom riksdagen för en enskild ledamots utrikesresor. En ledamot kan välja att helt eller delvis finansiera en resa med avsatta medel. Har ledamoten beviljats bidrag till en studieresa enligt de särskilda regler som gäller härför får dock inte en sådan resa delvis finansieras med medel som avsatts för EU-ändamål. Resorna skall ske på i princip individuell basis och följaktligen inte vara gruppresor.

När en ledamot önskar göra en resa med stöd av de föreslagna EU-medlen skall han eller hon anmäla det till den av de vice talmännen som utsetts att handlägga sådana frågor. Anmälan skall lämnas in till kammarkansliet. I anmälan skall anges ändamålet med resan, en översiktlig resplan samt uppgift om beräknade kostnader. Vice talmannen bedömer om den planerade resan faller inom ramen för regelverket och meddelar sedan ledamoten sitt beslut. Om beslutet innebär att resestöd inte beviljas kan ledamoten begära att få frågan prövad av riksdagsstyrelsen. I annat fall kan ledamoten genomföra

resan. Självfallet måste ledamoten hålla sig inom ramen för det belopp som gäller för de enskilda ledamöterna under valperioden. Sedan resan avslutats skall ledamoten lämna en reseräkning. Samtidigt skall han eller hon anmäla att resan har företagits. Har några icke obetydliga avvikelser gjorts från resplanen skall ledamoten upplysa om det. Reseräkning och anmälan lämnas till kammarkansliet som vidarebefordrar reseräkningen för vederbörlig handläggning. Någon särskild reseberättelse krävs inte.

För enskilda tjänsteresor av det slag som här beskrivits föreslås att en ledamot under en valperiod får disponera 25 000 kr. Medel som inte förbrukats under en valperiod skall överföras till respektive partigrupp vid valperiodens slut. Om ett parti inte kommer tillbaka till riksdagen efter ett val går de medel som inte har förbrukats tillbaka till riksdagsförvaltningen.

Riksdagsförvaltningen bör utfärda särskilda föreskrifter om det föreslagna stödet till individuella resor.

Utskottens EU-resor

Utskotten har i dag i sin resebudget för valperioden en särskild post om 100 000 kr för resor till EU:s institutioner. Även om utskotten är oförhindrade att för EU-frågor använda medel ur sin samlade resebudget, anser jag att det finns skäl att öka anslaget med ett särskilt belopp för EU-ändamål samtidigt som det angivna ändamålet med resor till EU:s institutioner bör vidgas. Detta är motiverat av den nyckelroll utskotten spelar i riksdagsarbetet. Det är viktigt att det ansvar och det inflytande som följer härmed på ett effektivt sätt kan utövas på den europeiska scenen. Den aktuella anslagsposten bör kunna användas för alla typer av kontakter inom unionen och med EU:s institutioner. Inte minst gäller det samarbetet med utskotten i andra nationella parlament. Utskotten bör ha goda möjligheter att i sådana sammanhang sända delegationer eller, om det är lämpligare, enstaka ledamöter. Jag föreslår därför att det för nästa mandatperiod avsätts sammanlagt 200 000 kr per utskott för de ändamål som här beskrivits.

EU-resor på uppdrag av en partigrupp

Även partigrupperna bör få bättre möjligheter att finansiera enskilda ledamöters resor i EU-sammanhang. Grupperna har andra hänsyn att ta än de enskilda ledamöterna, och bör därför kunna göra sina egna prioriteringar för att skapa kontakter och främja samarbetet. Stödet till partigrupperna bör bestämmas till ett visst belopp per mandat och fördelas årligen. Också dessa resor bör i princip vara individuella och ha samma geografiska begränsningar som ovan angetts.

När det gäller formerna för stödet föreslår jag att man tillämpar samma regler som gäller för stöd till de av partigrupperna beslutade resorna till konferenser utomlands m.m. Enligt dessa regler skall grupperna varje år redovisa hur medlen används. Av det sagda följer att vice talmännen och kammarkansliet inte har någon direkt uppgift när det gäller denna form av ekonomiskt stöd.

Jag föreslår att stödet till enskilda ledamöters EU-resor som beslutas av en partigrupp skall uppgå till 2 500 kr per mandat och år. Medel som inte förbrukats under en mandatperiod bör gruppen få disponera under nästa period. Om ett parti inte kommer tillbaka till riksdagen efter ett val går de medel som inte har förbrukats tillbaka till riksdagsförvaltningen.

Kostnader

De föreslagna olika formerna för stöd till resor för EU-ändamål kommer att medföra följande ökade belastning på riksdagens budget beräknat per år.

Resor på initiativ av ledamöter	2 181 250 kr
Utskottens EU-resor	400 000 kr
EU-resor på uppdrag av en partigrupp	872 500 kr
Totalt	3 453 750 kr

7 Konsekvenser av förslagen

7.1 Allmänt

Mina förslag föranleder en del lagändringar i ersättningslagen, inkomstskattelagen, skattebetalningslagen och partistödslagen.

Ser man till kostnadsaspekten är det svårt att göra några exakta ekonomiska beräkningar med tanke på ledamöternas olika typer av resor. Trots det kan man konstatera att ett enhetligt stockholmstraktamente om 100 kr skattefritt per dygn jämfört med dagens regler leder till en besparing i riksdagens budget. Likaså innebär slopandet av förrättningstillägg för endagsförrättningar en inbesparing ur riksdagens perspektiv.

Däremot kommer fördyringar att uppstå med mitt förslag när det gäller bostäder i Stockholm. Dyrare blir det också för riksdagen med utökade möjligheter till EU-resor. När det gäller den s.k. bilersättningen är det svårare att uppskatta kostnaderna eftersom det kan se helt olika ut från valperiod till valperiod. Min uppfattning är att det torde bli något lägre kostnader.

Den totala effekten blir ett minskat anspråk på riksdagens budget med ca 3,9 miljoner kronor. Om man bortser från arbetsgivaravgifter är den reella besparingen för traktamente och förrättningstillägg 5,4 miljoner kronor.

Förslagen innebär en viss sänkning av olika ersättningar till ledamöterna. Denna effekt bör tas med i beräkningen då Riksdagens arvodesnämnd, i ett vidare perspektiv, tar ställning till nivån på ledamotsarvodet.

Såvitt avser mina förslag till nya traktamentsregler, innebär de även en förenkling av den administrativa hanteringen såväl ur riksdagens som ur ledamotens perspektiv.

7.2 Kostnadseffekter

Följande tabell visar förslagets kostnadseffekter:

Inkl. arbetsgivaravgifter på 32,7 % på skattepliktiga ersättningar

Typ av ersättning	Dagens regler	Förslagets regler	Kostnadseffekt
Endagsförrättning ¹⁶	813 000 kr	0 kr	-813 000 kr
Flerdygnsförrättningar i Sthlm, skattefri del ¹	4 903 000 kr	2 900 000	-2 003 000 kr
Flerdygnsförrättningar i Sthlm, skattepliktig del ¹	6 222 000 kr	0 kr	-6 222 000 kr
Bilersättning, skattefri del ²	2 373 000 kr	2 513 000 kr	140 000 kr
Bilersättning, skattepliktig del ¹⁷	1 845 000 kr	1 482 000 kr	-363 000 kr
Logiersättning	13 254 000 kr	15 149 000 kr	1 895 000 kr
EU-resor beslutade av ledamot	0 kr	2 181 000 kr	2 181 000 kr
EU-resor beslutade av utskott ¹⁸	0 kr	400 000 kr	400 000 kr
EU-resor beslutade av partigrupp	0 kr	873 000 kr	873 000 kr
Summa			-3 912 000 kr

¹⁶ År 2004 har använts som jämförelseår.

¹⁷ Baserat på 2004 års färdsträcka men med 2005 respektive 2006 års ersättningsnivåer.

¹⁸ Ett utskott har i dag ett bidrag på 100 000 kr under valperioden för resor till EU:s institutioner.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

Översynskommittén har i betänkandet Ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter, 2004/05:URF2, lagt fram förslag till en ny lag om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter. I förslaget har 5 kap. 1 § delats upp på flera paragrafer och mellanrubriker införts. Vid den lagtekniska utformningen av mitt förslag har jag följt den uppdelningen. Jag har också i förekommande fall följt de språkliga redigeringar som gjorts av kommittén.

4 kap. 2 §

Av paragrafen framgår för vilka fordon och i vilken omfattning ersättning betalas när en riksdagsledamot använder eget fordon i samband med en tjänsteresa. Vidare framgår att det i fortsättningen skall vara riksdagsförvaltningen som bestämmer vilka belopp som skall betalas ut. Ersättningen skall alltså inte längre vara knuten till de regler som gäller för tjänstemän inom riksdagsförvaltningen. Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 5.4) är avsikten att det skall vara en enhetlig ersättning.

5 kap. 1 §

I paragrafen införs en hänvisning till 12 kap. 6 a § i inkomstskattelagen som reglerar hur avdrag för ökade levnadskostnader skall beräknas när en ledamot befinner sig på tjänsteresa i Stockholm som ett led i utövandet av sitt uppdrag.

5 kap. 2 §

Ändringen är föranledd av att ersättning för ökade levnadskostnader vid flerdygnsförrättning i Stockholm anges i en särskild paragraf. I paragrafens andra stycke har endast en språklig justering gjorts.

5 kap. 3 §

Bestämmelsen, som är ny, innebär att stockholmstraktamente i stället för dagtraktamente enligt 2 § skall betalas ut vid flerdygnsförrättning i Stockholm. De allmänna villkoren för rätt till stockholmstraktamente regleras i 1 §. Med Stockholm avses ett område inom 50 km från Riksdagshuset. I paragrafen anges vidare med vilket belopp och under vilka förutsättningar ersättning för ökade levnadskostnader skall betalas när en ledamot är på tjänsteresa i Stockholm. Beloppet motsvarar en viss andel av basbeloppet avrundat till närmast tiotal kronor. Vilka avvägningar som har gjorts vid bestämmande av traktamentsbeloppets storlek har redovisats i avsnitt 3.1.2. Vidare framgår att stockholmstraktamente betalas med samma belopp för varje hel och halv dag

som tas i anspråk för förrättningen. Stockholmstraktamente betalas inte ut om ledamoten samma dag är berättigad till helt eller halvt traktamente för resa till annan ort i landet eller till helt eller halvt utlandstraktamente. Stockholms-traktamente skall heller inte utbetalas när ledamoten är berättigad till förrätt-ningstillägg för en endagsförrättning utomlands. Av andra stycket framgår att stockholmstraktamentet inte skall reduceras om fri kost erhållits. (Se vidare allmänmotiveringen, avsnitt 3.1.2.)

5 kap. 4 §

Innebörden av första stycket är att ersättningen är begränsad upp till ett högsta belopp för en övernattningsbostad som inte tillhandahålls av riksdagen, t.ex. när ledamoten hyr lägenhet av annan hyresvärd än riksdagsförvaltningen eller bor i en bostadsrättslägenhet som ägs av annan än riksdagsförvaltningen. Detsamma gäller för hyra av en annan bostad än hotellrum vid tjänsteresor utanför en femmilsgräns från Riksdagshuset och bostaden på hemorten. Riksdagen står fullt ut för kostnaderna för bostäder i det egna beståndet varför någon ersättning inte utbetalas.

Beträffande punkten 2 i andra stycket hänvisas till kommentarerna i Över-synskommitténs betänkande.

5 kap. 5 §

Innebörden av bestämmelsen är att den som inte kan visa vilka logikostnader han eller hon haft vid en tjänsteförrättning medges ersättning för hel natt med ett schablonbelopp. En förutsättning är dock att det framstår som sannolikt att ledamoten haft kostnader för övernattningen. Genom den gjorda ändringen överensstämmer rätten till logiersättning i sådant fall bättre med inkomstskat-telagens krav för avdrag.

5 kap. 6 §

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 5 kap. 1 § sjätte stycket.

5 kap. 7 §

Rätten till förrättningstillägg vid endagsförrättningar i Sverige slopas. (Se allmänmotiveringen, avsnitt 4.)

En bestämmelse om förrättningstillägg för endagsförrättning utomlands tas in i paragrafen och överensstämmer med nuvarande praxis inom riksdagsför-valtningen.

5 kap. 8 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 5 kap. 3 §. Ändringarna är enbart redaktionella.

5 kap. 9 §

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 5 kap. 4 §.

5 kap. 10 §

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 5 kap. 5 §. Ändringen är en följd av att 5 kap. 1 § delats upp på flera paragrafer.

8.2 Förslag till lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483)

8 kap. 19 §

I paragrafen har införts en hänvisning till den nya 6 a § i 12 kap. inkomstskattelagen (1999:1229).

8.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen

Lagförslaget innebär att 14–16 §§ erhåller nya lydelser.

14 §

Nuvarande bestämmelser om stöd till partigrupperna och redovisningsskyldighet återfinns nu i 15 § och 16 § andra stycket. Den nya bestämmelsen innebär att partigrupperna utöver vad som anges i 15 § årligen ges ett särskilt ekonomiskt stöd till resor i syfte att främja ledamöternas individuella EU-resor.

15 §

I paragrafen regleras det stöd som ges till partigrupperna för att ge ledamöterna möjlighet att delta i internationella konferenser m.m. och motsvarar i huvudsak nuvarande 14 och 15 §§. Den redigering som gjorts innebär ingen ändring i sak.

16 §

Den redovisningsskyldighet som partigrupperna har för det utbetalda stödet och som tidigare framgick av 14 § första stycket utgör nu andra stycket i 16 §. Redovisningsskyldigheten omfattar numera även det nya resestödet i 14 § avsett för s.k. EU-resor.

8.4 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

12 kap. 6 a §

Paragrafen, som är ny, innebär delvis ändrad grund för beräkning av avdrag för ökade levnadskostnader i samband med vistelse i Stockholm för att utöva uppdraget som riksdagsledamot. Med Stockholm avses ett område inom 50 km från Riksdagshuset.

I likhet med vad som gäller vid övriga tjänsteresor skall avdrag medges endast om tjänsteresan varit förenad med övernattning och avståndet mellan bostaden på hemorten (tjänstestället) och förrättningsorten är längre än 50 km. Är dessa förutsättningar uppfyllda och har riksdagsförvaltningen betalat ut ersättning för att täcka ledamotens merkostnader för måltider och småutgifter under tjänsteresan i Stockholm, skall avdrag medges med högst 50 % av ett maximibelopp för varje hel och för varje halv dag som tagits i anspråk för resan. Avdragsbegränsningen innebär att ledamoten inte kan få avdrag med högre belopp per dag än 50 % av ett maximibelopp även om den sammanlagda utgiftsökningen under samtliga tjänsteresor till Stockholm under beskattningsåret varit större än det sammanlagda avdraget beräknat enligt vad som nu sagts. De nya reglerna gäller även om arbetet varit förlagt till Stockholm under mer än tre månader i en följd.

I tredje stycket anges att avdrag inte skall medges i de fall stockholmstraktamente inte erhållits. Det är således inte tillräckligt att ledamoten gör sannolikt att han eller hon haft ökade utgifter för måltider och småutgifter, utan avdrag kan endast göras om ersättning faktiskt har utbetalats till ledamoten.

Avsikten med den nya bestämmelsen är inte att begränsa riksdagsledamöternas rätt till avdrag för ökade levnadskostnader om de befinner sig i Stockholm i ett sammanhang som ligger utanför uppdraget som ledamot.

12 kap. 17 §

Ändringen innebär att avdraget för ökade utgifter för måltider och småutgifter som en riksdagsledamot haft under en tjänsteresa till Stockholm inte skall reduceras om fri kost erhållits under den tid han eller hon är berättigad till stockholmstraktamente.

BILAGA

Dnr 230-4027-04/05

Utredningsdirektiv**Bakgrund**

Översynskommittén har i betänkandet Ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter (bet. 2004/05:URF2) pekat på att riksdagsledamöternas dagtraktamenten är komplicerade och detaljrika. Enligt kommittén är de svåra att tillämpa både för ledamöterna och för handläggarna i riksdagsförvaltningen. Kommittén pekar på den strävan som finns i såväl privat verksamhet som inom den offentliga sektorn att effektivisera de ekonomiska ersättningssystemen och föreslår att en genomgripande översyn görs av reglerna för riksdagsledamöternas traktamenten. Enligt kommittén bör översynen syfta till en högre grad av schablonisering.

Riksdagskommittén har i sitt pågående arbete tagit upp frågan om behovet av utökade möjligheter för enskilda ledamöter att göra tjänsteresor inom EU. Utformningen av ett regelverk för sådana resor bör behandlas tillsammans med andra frågor om ledamöternas tjänsteresor.

Uppdraget som riksdagsledamot

Uppdraget som riksdagsledamot är mångfasetterat och ställer stora krav på planering och effektivitet. Förutom rollen som beslutsfattare i riksdagen i Stockholm utgörs en stor del av arbetet på hemorten i form av partiarbete, kontakter med väljare, förenings- och näringsliv samt övrig verksamhet i valkretsen. Av detta skäl har i 4 kap. 1 § lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter ledamotens tjänsteställe bestämts till bostaden.

Gällande regler

Riksdagsledamöternas ersättningar regleras genom lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter (ersättningslagen).

De resor en riksdagsledamot gör inom ramen för sitt uppdrag betraktas som tjänsteresor enligt 4 kap. 1 § ersättningslagen. Ledamotens bostad på hemorten är tjänsteställe. Av 4 kap. 3 § samma lag framgår att en ledamot beslutar själv om inrikes tjänsteresor och vilket färdställe som är lämpligast med hänsyn till kostnads- och tidsaspekter.

Utrikes resor

Enligt 4 kap. 3 § ersättningslagen beslutar riksdagsstyrelsen eller den som riksdagsstyrelsen bestämmer om en utrikes tjänsteresa för riksdagsledamot.

Med stöd av denna bestämmelse har riksdagsstyrelsen fastställt att

- *talmannen* beslutar om egna resor, resor med anledning av särskilt uppdrag för riksdagen samt om konferensresa på fartyg med partigrupp i riksdagen till Östersjöhamn,
- *delegation* eller motsvarande beslutar om resor inom delegationens ansvarsområde och tilldelad budget samt
- *riksdagsförvaltningen* beslutar om språkresa samt förrättningsresor inom Sverige som på grund av särskilda skäl måste företas till eller från nordisk gränsregional flygplats.

Utskottens utrikes resor

Utrikes resa med utskott beslutas av utskott efter samråd med riksdagsstyrelsen. Regelverket för utskottens utrikes resor finns i riksdagsordningen (RO 5:19) och i föreskrift antagen av riksdagsstyrelsen¹⁹. För varje valperiod fastställer riksdagsstyrelsen ekonomiska ramar för utskottens studieresor utomlands.

För innevarande valperiod är ramen fastställd till följande belopp för resor med utskott (total kostnad är 20 640 000 kr för valperioden).

Utskottens studieresor

60 000 kr per ordinarie ledamot i utskott per valperiod (1 020 000 kr per utskott – totalt 17 340 000 kr).

Särskilt anslag för utrikesutskottets presidium

Utrikesutskottet får ett anslag på 250 000 kr per valperiod för presidieresor.

Delegationsresor för utskotten

Ett anslag på 400 000 kr per år finns till riksdagsstyrelsens förfogande för att täcka kostnader för angelägna resor främst inom ramen för det interparlamentariska samarbetet inom utskottens verksamhetsområde (1 600 000 kr per valperiod).

Resor till EU:s institutioner

100 000 kr per utskott och valperiod i syfte att stärka ledamöternas kontakter med EU:s institutioner (1 600 000 kr per valperiod).

¹⁹ Föreskrift (RFS 2001:2) om utskottens utrikes resor.

Enskild utrikes studieresa

En riksdagsledamot kan hos förste vice talman ansöka om bidrag till enskild utrikes studieresa. Högsta bidragsbelopp under innevarande mandatperiod är 25 000 kr per ledamot. Riksdagsstyrelsen har med stöd av bestämmelser i riksdagsordningen (RO 9.7.1) beslutat om reglerna för bidraget²⁰.

Deltagande i internationella konferenser utomlands på uppdrag av partigrupp

För riksdagsledamöters deltagande i internationella konferenser utomlands och andra utrikes resor får *partigrupperna* i riksdagen ett ekonomiskt stöd. Bestämmelser om stödet finns i lagen (1999:1209) om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen.

Stödet beräknas till ett belopp av 5 000 kr per år för de första 20 mandatperioderna och därefter med 2 500 kr per mandat. Resebeslutet för denna form av tjänsteresa fattas av partigruppen. Partigrupperna skall årligen till riksdagsförvaltningen lämna en redovisning för hur det utbetalade resestödet har använts under föregående budgetår. Under innevarande mandatperiod uppgår stödet med följande belopp till respektive partigrupp.

<i>Parti</i>	<i>Stöd per år</i>
S	410 000 kr
M	187 500 kr
Fp	170 000 kr
Kd	132 500 kr
V	125 000 kr
C	105 000 kr
Mp	85 000 kr
<i>Summa</i>	<i>1 215 000 kr</i>

Traktamente vid inrikes tjänsteresor

Riksdagsledamöter har rätt till traktamente om förrättningen skett på plats som ligger längre bort än 50 km från bostaden (tjänstestället) och krävt övernattnings. Traktamentet uppgår till 330 kr per dag. Påbörjas förrättningen kl. 12.00 eller senare på avresedagen eller avslutas kl. 19.00 eller tidigare på hemresedagen betalas traktamente ut med halvt belopp. Traktamentet skall reduceras om fri kost erhållits under förrättningen. Av det utbetalda traktamentet är 200 kr ett skattefritt schablonbelopp (100 kr vid halvt traktamente).

Eftersom riksdagsledamöter regelbundet reser mellan bostaden och riksdagen under riksmötet betraktas detta som en och samma förrättning. För sådana resor är det skattefria schablonbeloppet 200 kr per dag under de tre första månaderna och reduceras därefter till 140 kr per dag fram till två års bortovaro. För tid efter två år är schablonbeloppet 100 kr per dag.

²⁰ Föreskrift (RFS 2001:3, ändr. 2004:1) om bidrag till riksdagsledamöter för enskilda studieresor.

Avbryts förrättningen på grund av arbete på annan ort, t.ex. i bostaden (tjänstestället) på hemorten, anses en ny period påbörjad vid återkomsten till riksdagen under förutsättning att avbrottet varat minst fyra veckor. Vid kortare uppehåll än fyra veckor samt vid sjukdomsperioder förlängs i stället perioden i motsvarande mån under förutsättning att traktamente inte betalats ut under uppehållet. Om t.ex. en ledamot tjänstgör två veckor i bostaden på hemorten förlängs perioden med två veckor. Det innebär att det skattefria traktamentet reduceras till 140 kr först efter tre månader och två veckor, eller till 100 kr först efter två år och två veckor.

Gör ledamoten en annan tjänsteresa än mellan bostaden och riksdagen räknas det som en helt ny förrättning, varför det högre skattefria schablonbeloppet medges för den resan.

Den ledamot som varit på tjänsteresa längre bort än 50 km från bostaden i mer än 4 timmar utan övernattnings får ett förrättningstillägg på 140 kr per dag. Beloppet är skattepliktigt i sin helhet. Förrättningstillägget reduceras om fri kost erhållits under förrättningen.

Bilersättning

Bilersättning betalas enligt 4 kap. 2 § för kostnader vid tjänsteresa med egen bil enligt samma regler som gäller för anställda i riksdagsförvaltningen.

Hög bilersättning (för närvarande 30 kr per mil varav 13 kr är skattepliktigt) betalas i de fall då lämpliga kollektiva alternativ saknas eller när det föreligger särskilda skäl

- vid resa mellan bostaden (tjänstestället) och riksdagen eller
- anslutningsresa till och från lämplig järnvägsstation eller flygplats.

Med särskilda skäl avses tidsvinst, tungt eller skrymmande bagage, samåkning eller medicinska skäl m.m.

Låg bilersättning (för närvarande 17 kr per mil) – som motsvarar det skattefria beloppet – betalas vid andra resor.

Överväganden

De nuvarande traktamentsreglerna grundar sig på riksdagens förvaltningskontors förslag (förs. 1996/97:RFK2) om ändringar i lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter. Grundtanken i ersättningssystemet var att samma förutsättningar – i möjligaste mån – skulle gälla för riksdagens ledamöter som för samhället i övrigt. Det innebar bl.a. att traktamente endast skulle lämnas för de faktiska resor ledamöterna gör för att fullgöra uppdraget. Utgångspunkten för ersättningssystemet är reglerna för riksdagens tjänstemän. Det finns dock ett viktigt undantag genom att riksdagens ledamöter har tjänstestället i bostaden. Det innebär att de som har ett avstånd till Riksdagshuset som överstiger 50 km får traktamente vid vistelse i Stockholm.

Detta medför att det blir ett stort antal långtidsförrättningar i Stockholm för ledamöterna. Dessa Stockholmsförrättningar har kommit att innebära en omfattande administration såväl för den enskilde ledamoten som för riksdags-

förvaltningen. Då den likvärdiga hanteringen i förhållande till tjänstemännen på grund av Stockholmsförrättningarna inte har kunnat realiserats finns det anledning att ompröva systemet.

En annan faktor som förändrats sedan nuvarande regler antogs är att riksdagsförvaltningen i dag tillhandahåller övernattningslägenheter för ledamöterna. – Fram till 1996 bodde ledamöterna vanligtvis i de s.k. kombirummen i riksdagens lokaler där möjlighet till matlagning var kraftigt begränsad. Behovet av ersättning bör därför rimligtvis ha förändrats.

Samtidigt är det viktigt att understryka att det självklart uppstår merkostnader för ledamöter som har två bostäder och under stora delar av året långpendlar till uppdraget i Stockholm. Denna typ av kostnader skall givetvis vara täckta med allmänna medel.

Ersättning som lämnas vid användning av egen bil vid tjänsteresa utgår för ledamöterna med dels en skattefri del, dels en skattepliktig. I ett antal statliga myndigheter utgår ersättning i dag enbart enligt den skattefria delen. Det fastställda målet om likhet med tjänstemännens ersättningsvillkor gör att reglerna i denna del bör ses över.

Med anledning av Riksdagskommitténs överväganden om möjligheter för enskilda ledamöter att företa tjänsteresor inom EU föreligger ett behov av att utreda och pröva alternativa förslag för utformning av ett regelsystem för sådana tjänsteresor. Möjlighet till sådana resor finns i dag i bl.a. brittiska underhuset och tyska förbundsdagen.

Uppdrag

En utredare bör tillkallas med uppdrag att göra en prövning av nuvarande regler för traktamente för riksdagsledamöterna. Utgångspunkterna bör vara att skapa ett enkelt och lättadministrerat system med stor transparens. Utredaren skall därför särskilt pröva förutsättningarna för att undanta s.k. Stockholmsförrättningar från rätten till traktamente. Då tjänstestället alljämt skall vara ledamotens bostad förutsätter detta att ledamöter boende mer än 50 km från Riksdagshuset ersätts på annat sätt för de merkostnader som uppstår på grund av uppdraget.

Utredaren skall också undersöka hur statliga myndigheter i dag betalar ut ersättning för resor med egen bil. I den mån det framkommer att riksdagens system skiljer sig från det som tillämpas vid andra myndigheter skall förslag till förändringar lämnas som leder till att riksdagsledamöternas ersättning för resor med egen bil kan ses som likvärdig med den ersättning som utges till tjänstemän i staten.

Därutöver får utredaren göra de analyser och prövningar av traktamentsreglerna för riksdagens ledamöter som krävs. Förslag bör läggas där reglerna behöver ses över i syfte att skapa enkla och lätt tillämpbara regler. Genomgående skall utgångspunkten vara att resor kan företas med vederbörlig hänsyn till miljö- och säkerhetskrav för ledamöterna.

Utredaren skall också med utgångspunkt från sina överväganden ta fram ett förslag till system och regelverk för enskilda ledamöters tjänsteresor inom

EU. Förslaget skall bl.a. omfatta beslutsordning, medelstillelning och resor-
nas omfattning. Målet skall vara ett effektivt system med hänsyn till EU-
resornas skilda art.

I rapporten skall kostnadskonsekvenserna av förslagen redovisas.

Uppdraget skall avrapporteras till riksdagsstyrelsen senast den 30 novem-
ber 2005.